

RAPPORT FOR FINANSINSTITUSJONER

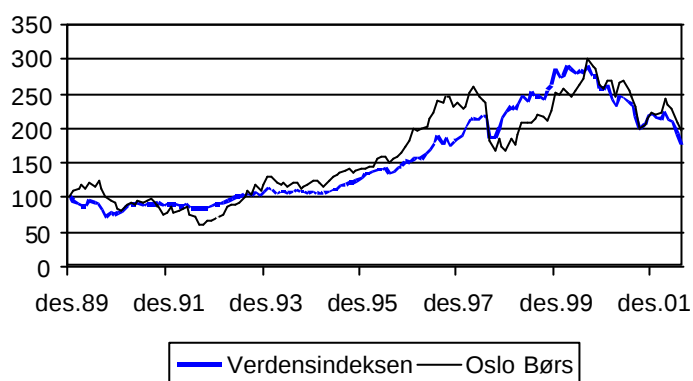
1. halvår 2002

Foreløpige tall

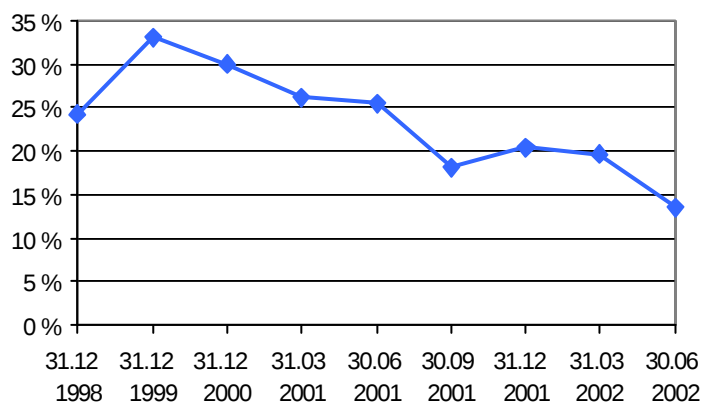
Hovedinntrykk	1
Makroøkonomisk bakgrunn	3
Strukturen i det norske finansmarkedet	5
Banker	8
Kredittforetak	14
Finansieringsselskaper	16
Livsforsikringsselskaper	18
Skadeforsikringsselskaper	25

VEDLEGG TABELLER OG FIGURER

Utviklingen i aksjemarkedene i Norge og utlandet (des.89 =100)

Utviklingen i livselskapenes aksjebeholdning i prosent av FK

1. HOVEDINNTRYKK

Både det norske og internasjonale aksjemarkedene har falt hittil i 2002. Oslo Børs og verdensindeksen (Morgan Stanley) falt med h.h.v. 11 og 13 prosent i 1. halvår. Børsene fortsatte å falle inn i 3. kvartal, og Oslo Børs og verdensindeksen har totalt vist nedgang på h.h.v. 20,4 prosent (pr. 19. august) og 19,1 prosent (pr. 16. august). Det er fortsatt press i deler av norsk økonomi, mens konkurranseutsatt sektor er preget av noe svakere utvikling. Den innenlandske kredittveksten (K2) var 9,5 prosent ved utgangen av 2. kvartal, mot 8,8 prosent ved utgangen av 1. kvartal. Kredittveksten til husholdningene holder seg fremdeles på et høyt nivå på 11,1 prosent ved utgangen av juni, mens veksten til foretakene lå på 8,9 prosent. Boligprisene vokste med 10 prosent siste 12 måneder frem til utgangen av juni, mens det var tegn til fall i prisene for næringseiendom.

Bankene oppnådde et samlet resultat av ordinær drift før skatt på 6,4 mrd. kroner i 1. halvår 2002. Dette utgjorde 0,92 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK). Resultatet ble redusert med 1,2 mrd. kroner sammenlignet med samme periode i fjor, en nedgang på 0,24 prosentpoeng i forhold til GFK. Reduserte inntekter, spesielt nedgang i netto kursgevinster og utbytte på verdipapirer, var den viktigste årsaken til resultatnedgangen. Tap på utlån har økt sammenlignet med ett år tilbake, men lå fremdeles på et moderat nivå. De tre største bankene (DnB, Gjensidige NOR, Nordea) og øvrige forretningsbanker (forretningsbanker utenom DnB og Nordea) hadde nedgang i resultat av ordinær drift, mens resultatet for gruppen av de øvrige sparebankene (sparebanker utenom Gjensidige NOR) var tilnærmet uendret fra året før. Mens hoveddelen av bankene hadde økning i netto renteinntekter målt i forhold til forvaltningskapitalen viste netto renteinntekter svak nedgang for de øvrige sparebankene. Denne gruppen banker har fremdeles høyere nivå på netto renteinntektene. Som følge av den negative utviklingen i verdipapirmarkedene har hoveddelen av bankene hatt nedgang i sine netto kursgevinster. Spesielt har utviklingen i tap på utlån påvirket resultatet i øvrige forretningsbanker som følge av høye utlånstap i enkeltbanker.

Samlet utlånsvekst i norske kroner for bankene var 6,5 prosent (ikke korrigert for valutakurser og porteføljeoverføringer) ved utgangen av 2. kvartal 2002. De største bankene og øvrige forretningsbanker har hatt lav vekst i utlån siste år på h.h.v. 5,4 prosent og 1,3 prosent, mens de øvrige sparebankene har vært mer ekspansive med en utlånsvekst på 11,4 prosent. Samlet for bankene har uspesifiserte tapsavsetninger økt med 7,3 prosent sammenlignet med utgangen av 2. kvartal i fjor, mens de spesifiserte tapsavsetningene har økt med 21,4 prosent i perioden. Økningen i spesifiserte tapsavsetninger har vært spesielt høy i gruppen av øvrige forretningsbanker. Misligholdte lån har økt med 20,9 prosent siste år, men utgjorde likevel bare 1,1 prosent av brutto utlån ved utgangen av kvartalet. Øvrige forretningsbanker har høyest nivå på misligholdte lån i forhold til utlån. Ved utgangen av 2. kvartal 2002 var kjernekapitaldekningen i de største bankene 8,6 prosent, øvrige forretningsbankene 9,6 prosent og de øvrige sparebankene hadde en kjernekapitaldekning på 11,5 prosent.

Kredittforetakenes resultat av ordinær drift var 646 mill. kroner i 1. halvår 2002, som utgjorde 0,52 prosent av GFK. Resultatet ble svekket med 0,03 prosentpoeng sammenlignet med samme periode ifjor. Målt i forhold til GFK lå netto renteinntekter på samme nivå som i fjor, mens netto kurstap på verdipapirer bidro til nedgang i resultatet. Utlånstapene var fremdeles på et lavt nivå i 1. halvår 2002, og påvirker i liten grad resultatutviklingen. Utlån til kunder økte med 10,2 prosent siste år.

Finansieringsselskapenes (21 selskaper) resultat av ordinær drift var 645 mill. kroner etter 1. halvår 2002, som utgjorde 2,08 prosent av GFK. Resultatet var bedret med 173 mill. kroner sammenlignet med samme periode i fjor. Det gode resultatet er i noe grad påvirket av at et selskap tilbakeførte 60 mill. kroner fra tidligere avsetninger i 1. kvartal. Netto renteinntekter i

forhold til GFK har økt svakt sammenlignet med samme periode i fjor. Misligholdte lån har økt med 21,7 prosent siste år, og utgjorde 1,5 prosent av brutto utlån ved utgangen av 2. kvartal 2002. Utlån til kunder har økt med 11,0 prosent siste år.

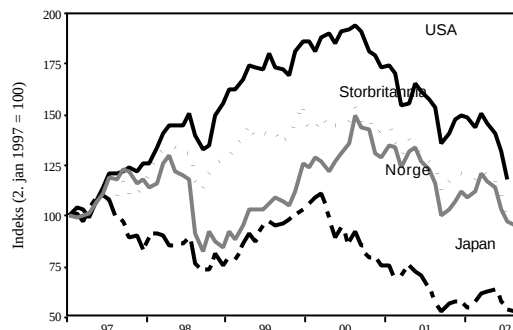
Livsforsikringsselskapene hadde et negativt resultat før tildeling til kunder og skatt på 7,3 mrd. kroner i 1. halvår 2002. I samme periode i fjor hadde livsselskapene ett positivt resultat før tildeling av kunder og skatt på 0,6 mrd. kroner. Den negative utviklingen i verdipapirmarkedene i 1. halvår i år har ført til et netto kurstap på finansielle eiendeler på 0,5 mrd. kroner. Selskapenes samlede premieinntekter, korrigert for effekten av flytting, var 16,2 mrd. kroner i 1. halvår 2002 mot 15,9 mrd. kroner året før. Vedjustert resultat, som inkluderer endringer i kursreguleringsfondet i perioden, var minus 8,5 mrd. kroner i 1. halvår 2002. Ingen av selskapene har midler igjen i kursreguleringsfondet.

Livsselskapenes aksjeholdning som andel av forvaltningskapitalen (FK) har blitt betydelig redusert. Ved utgangen av 2. kvartal 2002 var andelen omløpsaksjer 13,0 prosent, en nedgang på drøyt 7 prosentpoeng fra utgangen av året. Andelen falt ytterligere i juli, og utgjorde 12,0 prosent av FK ved utgangen av juli. Andelen utenlandske aksjer i aksjeholdningen har sunket fra 63 prosent ved utgangen av 2001 til 61 prosent ved utgangen av juli 2002. Andelen obligasjoner holdt som omløpsmidler har økt fra 36,8 prosent av FK ved utgangen av 2001 til 41,0 prosent av FK ved utgangen av juli. Livsforsikringsselskapenes bufferkapital var ved utgangen av 2. kvartal 11,3 mrd. kroner mot 18 mrd. kroner ved utgangen av 2001. Ekstraordinær rapportering viste at bufferkapitalen falt ytterligere i juli, og var 8,6 mrd. kroner pr. 31.07. Livsselskapene hadde i gjennomsnitt en kapitaldekning på 14,0 prosent ved utgangen av 2. kvartal 2002, og alle selskapene tilfredsstilte kapitaldekningskravet. Nedgangen i aksjemarkedet inn i 3. kvartal har imidlertid ført til at to selskaper har søkt dispensasjon fra kapitaldekningskravet.

Skadeforsikringsselskapene i utvalget (46 selskaper) hadde samlet et underskudd av ordinær drift på 1,7 mrd. kroner i 1. halvår 2002. I tilsvarende periode i fjor var underskuddet av ordinær drift 0,7 mrd. kroner. Negative netto finansinntekter på 812 mill. kroner førte til det dårlige resultatet. Teknisk regnskap viste overskudd på 585 mill. kroner, som var en bedring i teknisk resultat på 464 mill. kroner sammenlignet med samme periode i fjor. Av utvalget på 46 selskaper hadde 22 selskaper negativt resultat av ordinær drift i 1. halvår 2002. De tre dominerende skadekonsernene hadde et negativt resultat på 968 mill. kroner, mot et underskudd på 471 mill. kroner i 1. halvår i fjor. Teknisk resultat viste bedring i perioden, men finansinntektene ble svake på kun 3 mill. kroner i 1. halvår.

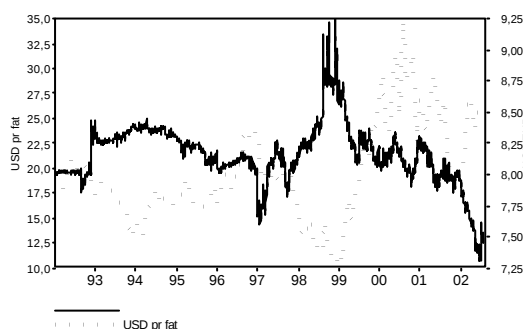
Skadeforsikringskonsernene har solgt seg betydelig ned i aksjer holdt som omløpsmidler. Andelen aksjer i forhold til FK har falt fra 19,6 prosent ved utgangen av 2. kvartal 2001 til 4,3 prosent ved utgangen av 2. kvartal 2002. Hoveddelen av nedgangen har funnet sted i 2. kvartal i år. Utenlandsandelen for aksjer var 41 prosent ved utgangen av 2. kvartal 2002, mot 64,7 prosent ett år tilbake. Som andel av FK har sertifikater og obligasjoner holdt som omløpsmidler økt med 8,6 prosentpoeng siste året, og utgjorde ved utgangen av kvartalet 37,8 prosent av FK. Alle konsernene tilfredsstiller minstekravene til forsikringstekniske avsetninger, samt kravene til kapitaldekningen ved utgangen av 2. kvartal 2002.

Figur 2.1: Aksjeindekser USA, Storbritannia, Norge og Japan. Indeksert (02.01.97=100)

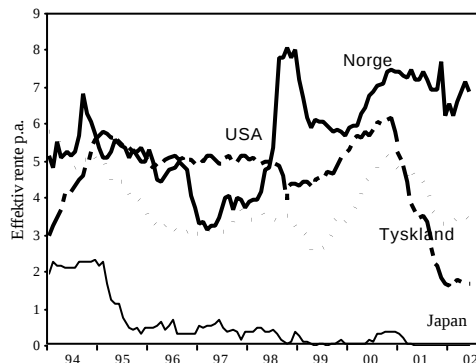
Kilde: Eco Win

Figur 2.2: Oljepris og kroner pr. euro

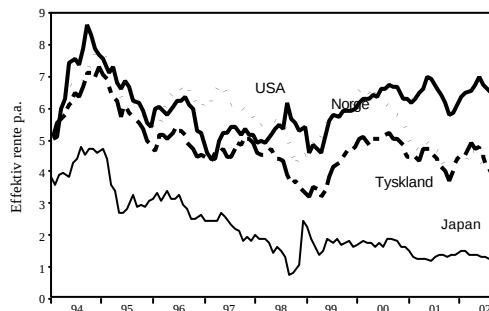
Kilde: Eco Win

Figur 2.3: Kortsiktig rentenivå

Kilde: Eco Win

Figur 2.4: Langsiktig rentenivå

Kilde: Eco Win

2. MAKROØKONOMISK BAKGRUNN

Aksjemarkedene har hatt et betydelig fall. Det amerikanske markedet har vært børsledende og har spesielt vært påvirket av Enron skandalen og kollapsen i det amerikanske telekommunikasjons selskapet WorldCom. Usikkerhet om regnskapstallene har så langt i 2002 bidratt til nedgang aksjemarkedene. Etter store svingninger gjennom 2001 og et fall på Oslo Børs og verdensindeksen på om lag 14 og 16 prosent, tok børsene seg svakt opp i 1. kvartal 2002. Totalt for første halvår har Oslo børs og verdensindeksen falt med henholdsvis 11 og 13 prosent. Gjennom juli og august har børsene fortsatt å falle og hittil i år har Oslo Børs og Verdensindeksen falt med henholdsvis 20 (pr. 19 august) og 19 prosent (pr. 16. august).

Etter at BNP veksten i 2001 bremsset kraftig opp i de fleste landene, var det forventet at økonomien igjen tok seg opp. I USA bidro fortsatt vekst i privat forbruk og kraftig lageroppbygging til en BNP vekst i 1. kvartal på hele 5,0 prosent (årsrate). BNP veksten for 2. kvartal var imidlertid kun 1,1 prosent (årsrate). Korttids -statistikken tyder også på at utviklingen er blitt klart svakere.

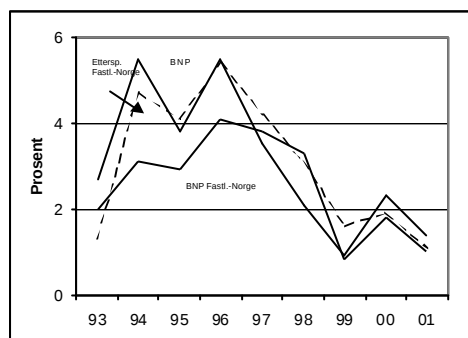
I Europa er utviklingen også svak og lavere vekst økonomisk i USA vil også ha en dempende effekt. Usikkerheten om utviklingen internasjonal økonomi har økt gjennom 1. halvår 2002.

I 2001 ble de korte rentene satt betydelig ned i både USA og Europa. Svakere utvikling i amerikansk økonomi gjør at det nå ikke forventes at de amerikanske rentene økes, og en ytterligere nedgang kan ikke utelukkes. Mot slutten av fjoråret ble også foliorentene i Norges Bank satt ned med 0,5 prosentpoeng til 6,5 prosent. I år har oppgang i KPI og utviklingen i kreditt- og arbeidsmarkedet ført til at de korte norske pengemarkeds-rentene har steget. Norges Bank satte opp den norske renten med 0,5 prosentpoeng til 7,0 prosent den 3. juli.

I 2001 falt de lange rentene markert som følge av lav økonomisk vekst og lavere inflasjonsforventninger. Rentene tok seg imidlertid opp mot slutten av fjoråret og har fortsatt å øke inn i 2002. Våren 2002 falt de lange amerikanske rentene igjen og de norske fulgte med nedover.

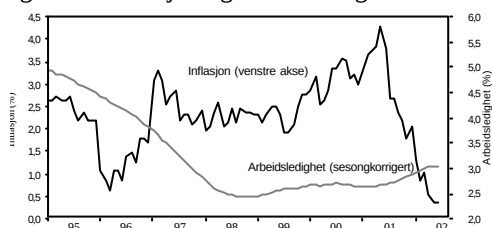
Veksten i norsk økonomi tok seg opp mot slutten av 2001 og inn i 2002. Sesongjustert vekst for BNP Fastlands-Norge fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år er beregnet til 1,1 prosent. Husholdningenes konsum ble noe redusert fra 3. til 4. kvartal i fjor, for deretter å øke i 1. kvartal i år. Tall for detaljomsetningen tyder imidlertid nå på en utfasing de siste månedene og veksten i norsk økonomi synes ikke

Figur 2.5: Vekst i BNP, BNP Fastlands-Norge, og etterspørsel fra Fastlands-Norge. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

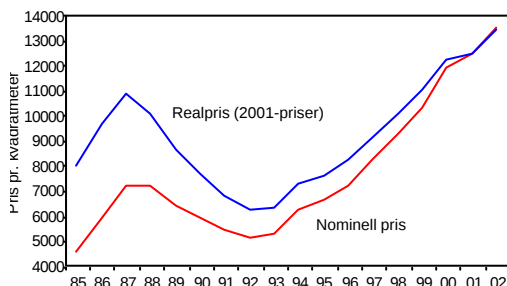
Kilde: SSB

Figur 2.6: Inflasjon og arbeidsledighet

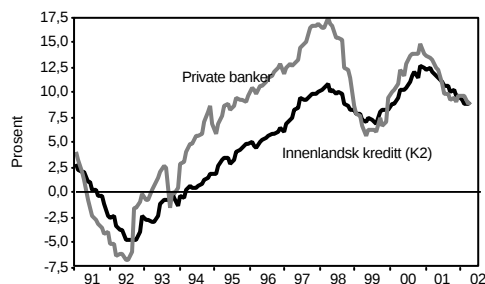
Kilde: Eco Win

Figur 2.7: Pris pr. kvm. for ulike boligtyper. Nominelle og real-priser (2001-priser)

Kilde: NEF/ECON

Figur 2.8: Vekst i innenlandsk kreditt i alt (K2) og fra private banker

Kilde: Norges Bank

spesielt sterk. Nedgang og uro på børsene har muligens også en dempende effekt. Tall for industriproduksjonen viser om lag uendret produksjon i 1. halvår sammenlignet med samme periode i fjor. Kronekursen har styrket seg i forhold til andre valutaer siden sommeren 2000. Gjennom 1. halvår har den norske kronen styrket seg med nesten 7 prosent i forhold til euroen.

Arbeidsledigheten har vært stabilt lav de siste fire årene, men startet å øke i fjor. Sesongjusterte tall fra arbeidskraftundersøkelsen viser en svak økning i arbeidsledigheten i 1. kvartal og stabil utvikling i 2. kvartal i år. I 2. kvartal var 4,0 prosent av arbeidsstyrken arbeidsledige sammenlignet med 3,6 prosent i 2. kvartal 2001. Tall for den registrerte ledigheten viser en klar økning gjennom 1. halvår og i juli har den registrerte ledigheten fortsatt å øke (sesongkorrigert) og antall ledige stillinger har falt.

Samlet sett ser lønnsoppgjøret ut til å ende med en årslønnsvekst på 5 ½ til 6 prosent. Innenfor mange skjermede næringer har veksten vært mye høyere. Årsveksten i KPI var i juli på 1,6 prosent mot 1,4 prosent i juni. Høyere husleier og tjenester trekker veksten opp samt at redusert matmoms i fjor falt ut av 12 – månedersveksten. KPI, justert for avgiftsendringer og uten energi (KPIJAE), som er Norges Banks styringsmål for penge-politikken, var 2,7 prosent i juli uendret fra juni. For tredje måned på rad oversteg underliggende inflasjon inflasjonsmålet til Norges- Bank på 2,5 prosent.

Den sterke veksten i boligprisene avtok noe i 2001. I 1. kvartal 2002 var det igjen en sterk prisvekst, mens det kun var mindre prisendringer i 2. kvartal. I 1. kvartal var 12 månedersveksten 11 prosent, mens veksten ved utgangen av 2. kvartal var 10 prosent. Sesongjusterte tall for juli viser flat utvikling og boligprisene var 5 prosent høyere enn i juli 2001 i følge statistikk fra NEF/ECON.

Årsveksten i innenlandsk kreditt (K2) steg fra 9,2 prosent i mai til 9,5 prosent i juni. Sesongjustert månedsvekst, omregnet til årlig rate, steg fra 10,1 prosent i mai til 12,4 prosent i juni, og var den høyeste månedsveksten på 19 måneder. Bankenes utlånsvekst økte fra 9,6 prosent i mai til 10,2 prosent i juni. Husholdningenes kredittvekst er fremdeles høy og klart høyere enn lønnsveksten. Årsveksten i kreditt til husholdningene var 11,1 prosent ved utgangen av juni 2002. Noen får store enkeltopptak bidro trolig til at årsveksten i kreditt til ikke finansielle foretak tok seg opp til 8,9 prosent i juni 2002 fra 7,9 prosent i mai. Årsveksten i samlet kreditt (K3), inkludert kreditt fra utlandet var på 7,8 prosent i mai 2002.

3. STRUKTUREN I DET NORSKE FINANSMARKEDET

I januar 2002 fusjonerte Norske Liv (som tidligere var eid av Nordea Bank Norge) og Vesta Liv, og ble overtatt av Tryg Baltica som er en del av Nordea-konsernet. Dette førte til at Nordea Bank Norge ble et rent bankkonsern. DnB kjøpte i mai 2002 Skandia Asset Management, Skandias globale kapitalforvaltning. DnB ble med dette en av de største aktørene innen kapitalforvaltning i Norden. For øvrig har det bare vært mindre strukturelle endringer i det norske finansmarkedet det siste året. Gjennom Danske Banks oppkjøp av Fokus Bank i 1999 og Merita Nordbankens kjøp av CBK (senere Nordea) i desember 2000, samt at Storebrand solgte sin skadeforsikringsvirksomhet til If Skadeforsikring, har de utenlandske aktørenes markedsandel økt betydelig. Størst utenlandsk innslag er det i skademarkedet hvor utenlandske filialer og datterselskaper stod for nær 50 prosent av brutto premieinntekter ved utgangen av halvåret, mens utenlandsandelen er lavest innen livsforsikring med 5,7 prosent av livselskapenes totale forvaltningskapital. De blandede finanskonsernernes markedsandel har samlet sett ikke endret seg vesentlig de siste tre årene, men antallet er redusert fra seks ved utgangen av 1. halvår 2000 til fire i 1. halvår i år¹. Med blandede finanskonsern menes finanskonsern som driver både bank- og forsikringsvirksomhet.

Tabellen nedenfor gir et bilde av strukturen i det norske finansmarkedet ved utgangen av 1. halvår 2002.

Tabell 3.1 Strukturen det norske finansmarkedet pr. 30.06.2002

	Bank	Fin.foretak*	Livsforsikring	Skadeforsikring
	% av FK	% av FK	% av FK	% av br. premier
Blandede finanskonsern	69,7	25,4	70,8	48,0
Øvrige selskaper	30,3	74,6	29,2	52,0
herav forretningsbanker	15,2			
herav sparebanker	15,2			
Total marked**	100,0	100,0	100,0	100,0
herav utenlandsfilialer i Norge	8,0	9,0		31,5
herav utenlandske datterselskaper	17,2	11,5	5,7	17,5

*Kredittforetak og finansieringsselskaper

**Inkl. utenlandske institusjoners filialer i Norge

3.1 Nærmere om blandede finanskonsern

Det var ved utgangen av 1. halvår fire blandede finanskonsern i Norge; DnB, Gjensidige Nor, Sparebank1-gruppen og Storebrand. 1. januar 2002 fusjonerte Vesta Liv og Norske Liv og gikk inn i Tryg Baltica i Nordea-konsernet (Vesta Skade er senere kjøpt opp av Tryg i Danmark smba og inngår f.o.m. 3. kvartal ikke lenger i Nordea-konsernet). Siden Nordea Bank Norge ikke lenger driver forsikringsvirksomhet er det ikke et norsk blandet finanskonsern. Nordea er likevel tatt inn i tabellene som en stor nordisk finansgruppe med betydelig markedsandel i Norge innen både bank og forsikring. De blandede konsernene er ulike når det gjelder hvilke markeder de har hovedtyngden av sine aktiviteter. Bortsett fra Gjensidige NOR, hvor både bank og forsikring utgjør en vesentlig andel av konsernets samlede forvaltningskapital, har de blandede konsernene en klar hovedtyngde innenfor enten bank eller forsikring. I tillegg til finansieringsforetakene som inngår i konsernene, har DnB,

¹ Etter at Vesta Liv og Norske Liv i januar 2002 fusjonerte og gikk inn i Tryg-Baltica i Nordea-konsernet er Nordea Bank Norge er ikke lenger et norsk blandet finanskonsern. Det gjenstår dermed bare fire norske blandede finanskonsern.

Nordea og Gjensidige NOR en eierandel i Eksportfinans og Kommunekreditt på mellom 20 og 25 prosent.

Tabell 3.2 Markedsandel for blandede finanskonsern pr. 30.06.2002 - fordelt på bransjer

i % FK	Bank	Fin.foretak	Verdipapir*	Skade	Liv	Sum konsern**
DnB	24,5	5,0	22,0	0,0	18,1	19,6
Gjensidige NOR	15,3	11,4	20,3	24,6	15,8	15,4
Nordea/Vesta***	13,8	7,6	9,4	13,2	6,2	11,4
Spb. 1/Samarb.spb.	14,1	1,4	9,4	4,5	3,2	10,0
Storebrand	2,0	0,0	10,5	0,7	27,6	6,2
Sum	69,7	25,4	71,6	43,0	70,8	62,6
Total****	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

*Gjelder verdipapirfond. Kapitalforvaltning og verdipapirforetak er ikke inkludert.

**Sum konsern er summering av forvaltningskapital i de ulike bransjer og vil avvike fra konsernenes egne konsernregnskap.

***Vesta Skade inngår f.o.m. 3. kvartal ikke lenger i Nordea-konsernet

****I sum total marked inngår utenlandske institusjoners filialer i Norge med unntak av livsforsikring. Utenlandske institusjoners grenseoverskridende virksomhet i Norge er ikke inkludert.

Tabell 3.2 viser markedsandelene for de blandede konsernene innenfor de ulike bransjene. Høyest markedsandel har konsernene i verdipapirfondsmarkedet. I bank og livsforsikring har konsernene en markedsandel på rundt 70 prosent. De enkelte bransjene kommenteres nærmere under kapittel 3.2 nedenfor.

Tabell 3.3 viser utviklingen i markedsandeler for blandede finanskonsern fra utgangen av 1. halvår 2000 til utgangen av 1. halvår 2002. I perioden er antall blandede finanskonsern blitt redusert fra seks til fem. Vår Bank og Forsikring gikk inn i Sparebank1-gruppen i 3. kvartal 2000. De blandede konsernenes markedsandel har de siste tre vært stabil på rundt 62,5 prosent. Ved utgangen av 1. halvår i år var andelen 62,6 prosent.

Tabell 3.3 Markedsandel for blandede finanskonsern av total finansiell sektor
1. halvår 2000 – 1. halvår 2002*

2 kv. 2002		2 kv. 2001		2 kv. 2000	
DnB	19,6	DnB	20,1	DnB	19,2
Gjensidige NOR	15,4	Gjensidige NOR	14,9	Gjensidige NOR	15,3
Nordea/Vesta	11,4	Nordea/Vesta	11,5	Nordea/Vesta	11,3
Spb. 1/Samarb.spb.	10,0	Spb. 1/Samarb.spb.	9,5	Spb. 1/Samarb.spb.	8,4
Storebrand	6,2	Storebrand	6,4	Storebrand	7,1
				Vår	1,4
Sum finanskonsern	62,6	Sum finanskonsern	62,5	Sum finanskonsern	62,5
Finansiell sektor	100,0	Finansiell sektor	100,0	Finansiell sektor	100,0

*Med total finansiell sektor menes her summen av forvaltningskapitalen i bank, finansieringsforetak, verdipapirfond, livsforsikring og skadeforsikring.

RESULTATRAPPORTER FOR DE ENKELTE BRANSJER

4. BANKER

I kapitlet presenteres resultatutviklingen for samtlige norske banker. Hoveddelen av kapitlet består av nærmere analyser av tre grupper av banker: 1) De tre største enhetene, dvs. Den norske Bank, Nordea Bank Norge og Gjensidige NOR Sparebank, 2) De øvrige forretningsbankene (ekskl. DnB og Nordea), 3) De øvrige sparebankene (ekskl. Gjensidige NOR Sparebank). For forretningsbanker brukes data fra alle banker som er norske juridiske enheter, dvs. at utenlandsk eide datterbanker tas med. Tallene er foreløpige, og gjelder morbank om ikke annet er angitt.

Resultat

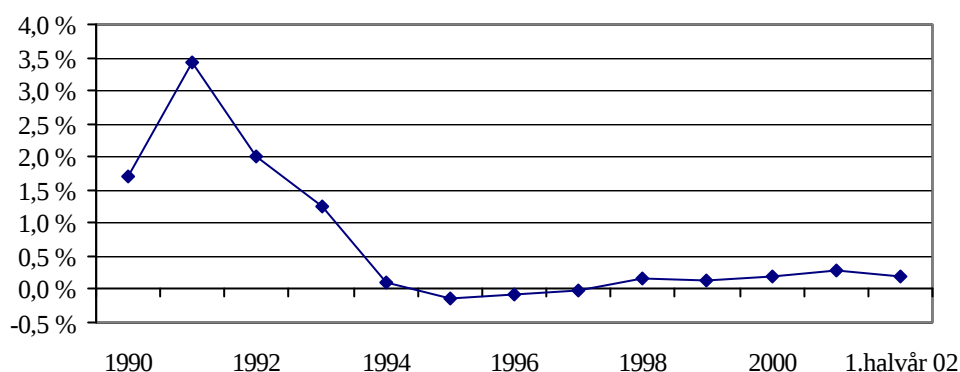
Norske bankers (14 forretningsbanker og 129 sparebanker) resultat før skatt viste en nedgang på 17 prosent fra tilsvarende periode i 2001. Årsaken til nedgangen var en sterk reduksjon i kursgevinster og andre inntekter. Driftskostnadene viste en svak vekst. Bokførte tap på utlån var høyere enn året før, men lå fremdeles på et moderat nivå. Sparebankene som gruppe viser fremdeles bedre resultater enn gruppen av forretningsbanker.

Tabell 4.1 Resultattall for samtlige norske banker

	1.halvår 02		1.halvår 01	
	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK
Netto rente	15 127	2,17	14 151	2,13
Andre inntekter	4 869	0,70	6 344	0,95
herav kursgevinster	773	0,11	1 450	0,22
Andre kostnader	12 196	1,75	11 908	1,79
herav lønn og admin.kost.	9 599	1,37	9 357	1,41
Driftsres. før tap	7 800	1,12	8 587	1,29
Bokførte tap	1 338	0,19	950	0,14
Gev./tap VP lang sikt, Nedskrivn.	-23	0,00	96	0,01
Resultat av ord.drift f.skatt	6 439	0,92	7 733	1,16

Resultat før skatt var 6,4 mrd. kroner i første halvår. I forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital var dette 0,92 prosent, en nedgang på 0,24 prosentpoeng fra tilsvarende periode i 2001. Netto renteinntekter økte med 7 prosent i første halvår, noe som ga en økning også i forhold til GFK på 0,04 prosentpoeng. Hovedforklaringen på resultatnedgangen finnes i en sterk reduksjon både i kursgevinster og i andre inntekter. Kursgevinstene på verdipapirer klassifisert som omløpsmidler sank med 47 prosent i forhold til første halvår i fjor, og det var særlig kursgevinstene på aksjer som viste en negativ utvikling. I posten Andre inntekter inngår også utbytte på verdipapirer med variabel avkastning, som ble nær halvert i forhold til i fjor. Netto provisjonsinntekter viste en svak nedgang. Driftskostnadene steg med 2 prosent i første halvår. Som følge av den svake inntektsutviklingen steg kostnadsprosenten (ekskl. kursgevinster) fra 62,5 til 63,4 prosent. Bokførte tap på utlån var 36 prosent høyere enn for ett år tilbake, og tilsvarte 0,19 prosent av GFK. Tapsnivået er således fortsatt lavt for norske banker sett i en internasjonal og historisk sammenheng. Det er i første rekke det lave tapsnivået i de tre største bankene som er årsaken til dette. Disse tre bankene står for nær 60 prosent av norske bankers samlede forvaltningskapital, men bare en femtedel av totale tap.

Figur 4.1 Utlånstap i % av gj.snittlig forv.kap. Samtlige norske banker

Tabell 4.2 Resultattall for de tre grupper av banker

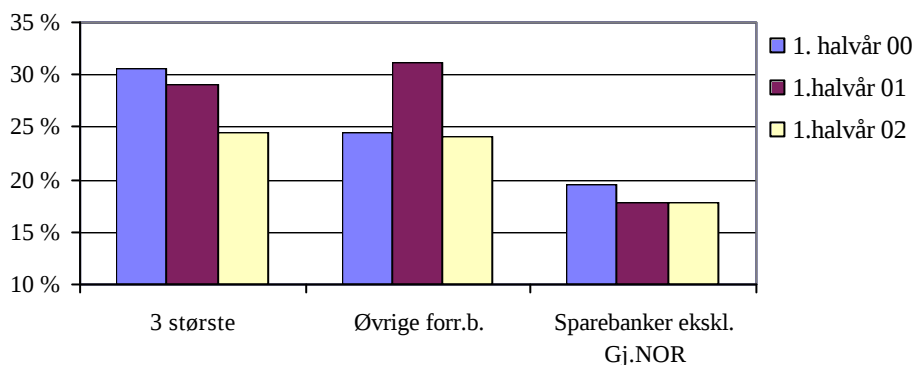
	DnB, Nordea Norge, Gi.NOR				Øvrige forr.banker				Samtlige sparebanker ekskl. Gi.NOR Spb.			
	1.halvår 02		1.halvår 01		1.halvår 02		1.halvår 01		1.halvår 02		1.halvår 01	
	Mill.kr.	% GFK	Mill.kr.	% GFK	Mill.kr.	% GFK	Mill.kr.	% GFK	Mill.kr.	% GFK	Mill.kr.	% GFK
Netto rente	8 077	1,99	7 739	1,94	1 530	1,85	1 376	1,78	5 520	2,63	5 036	2,68
Andre inntekter	3 244	0,80	4 530	1,13	535	0,65	710	0,92	1 090	0,52	1 104	0,59
herav kursgevinster	840	0,21	1 354	0,34	46	0,06	85	0,11	-114	-0,05	11	0,01
Andre kostnader	7 029	1,73	6 992	1,75	1 386	1,68	1 404	1,81	3 782	1,80	3 512	1,87
herav lønn og admin.kost.	5 632	1,39	5 568	1,39	1 035	1,25	1 109	1,43	2 932	1,40	2 679	1,42
Driftsres. før tap	4 292	1,06	5 277	1,32	679	0,82	682	0,88	2 829	1,35	2 627	1,40
Bokførte tap	268	0,07	173	0,04	531	0,64	408	0,53	538	0,26	368	0,20
Gev./tap VP lang sikt, Nedskriv	-58	-0,01	58	0,01	-16	-0,02	-51	-0,07	51	0,02	88	0,05
Resultat av ord.drift f.skatt	3 966	0,98	5 162	1,29	132	0,16	223	0,29	2 341	1,12	2 348	1,25
Skatt på res. av ord. drift	1 032	0,25	8	0,00	51	0,06	47	0,06	648	0,31	662	0,35
Resultat av ord.drift e.skatt	2 934	0,72	5 154	1,29	81	0,10	176	0,23	1 693	0,81	1 686	0,90
Egenkapitalavkastning	11,8 %		22,5 %		1,3 %		3,1 %		9,4 %		10,0 %	
Forvaltningskapital (Mrd.kr.)	818		815		164		155		432		391	
... og andel av norske banker	58 %		60 %		12 %		11 %		31 %		29 %	

Gruppen av de tre største bankene oppnådde et resultat før skatt som var 23 prosent lavere enn i samme periode i 2001. I forhold til GFK g dette en nedgang på 0,31 prosentpoeng til 0,98 prosent. Netto renteinntekter var økt med 4 prosent. I forhold til GFK var dette en økning fra 1,94 til 1,99 prosent. Den kvartalsvise nettorenten for gruppen steg fra 1,92 i første kvartal til 2,06 prosent i andre kvartal. For en fremstilling av utviklingen i nettorenten de siste fem årene se figur 4.3.

Det var i hovedsak utviklingen i kursgevinster som var årsaken til resultatnedgangen for gruppen av de største banker. Reduksjonen i disse inntektene var 38 prosent. Netto provisjonsinntekter ble redusert med 9 prosent siste år, til 1,9 mrd. kroner, mens utbytte på verdipapirer med variabel avkastning ble redusert med 400 mill. kroner til 252 mill.kroner.

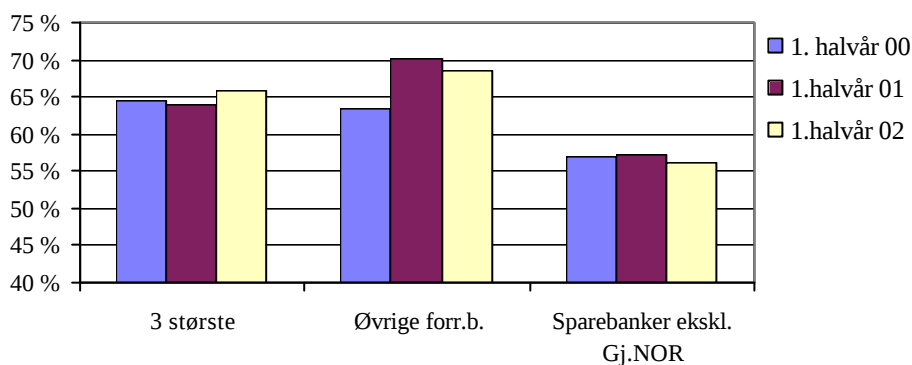
Øvrige driftsinntekter var også klart lavere enn året før. Driftsinntekter utover nettorenten stod for 24 prosent av samlede driftsinntekter, når kursgevinster holdes utenfor. Tilsvarende forhold i første halvår 2001 var 29 prosent.

Figur 4.2 Andre inntekter i prosent av totale driftsinntekter (ekskl. kursgevinster)

De tre største bankenes driftskostnader var tilnærmet stabile sett i forhold til ett år tidligere. Dette innebar en svak nedgang i kostnader sett i forhold til GFK til 1,73 prosent. Som følge av lavere driftsinntekter steg gruppens kostnad/inntekts-forhold fra 64,1 til 65,7 prosent.

Figur 4.3 Utvikling i kostnadsprosent (ekskl. kursgevinster)

Bokførte utlånstap var fremdeles på et svært lavt nivå for de tre største bankene. Totale tap var 268 mill. kroner, noe som tilsvarte 0,07 prosent av GFK.

De to største forretningsbankene, Den norske Bank og Nordea Bank Norge, fikk i første halvår 2001 medhold i den såkalte "preferansekapitalsaken", noe som reduserte skattekostnaden for 2001 betraktelig. Som følge av dette viste forretningsbankene en nedgang i resultat etter skatt på hele 39 prosent. Egenkapitalavkastningen ble tilsvarende redusert, fra fjorårets ekstraordinært høye nivå, til 11,8 prosent.

De øvrige forretningsbankene påvirkes sterkt av utlånstap i enkeltbanker. Gruppen oppnådde et resultat før skatt på 132 mill. kroner, en nedgang på 41 prosent fra året før. I forhold til GFK ga dette en nedgang fra 0,29 til 0,16 prosent av GFK.

Netto renteinntekter for hele gruppen var 11 prosent høyere enn i første halvår 2001.

Kvartalsvis nettorente var 1,84 prosent av GFK i andre kvartal, en nedgang fra 1,88 prosent i første kvartal. Andre inntekter (ekskl. kursgevinster) viste en nedgang siste år på 22 prosent, og det var i særdeleshet utbytteinntektene som sank. Kursgevinstene ble nesten halvert, men disse var allerede på et svært lavt nivå for denne gruppen banker. Driftsinntekter utover nettorenten stod for 24 prosent av samlede driftsinntekter (ekskl. kursgevinster), en nedgang fra 31 prosent ett år tidligere, jfr. figur 4.2.

Driftskostnadene i denne gruppen var 1 prosent lavere enn i samme periode i fjor, som følge av en reduksjon i lønns- og administrasjonskostnader på 7 prosent. Samlet kostnadsprosent for gruppen av de øvrige forretningsbankene sank fra 70,2 til 68,5 prosent, se fig. 4.3.

Tap på utlån var 30 prosent høyere enn i tilsvarende periode i 2001, og utgjorde nå 0,64 prosent av GFK.

Egenkapitalavkastningen i denne gruppen banker var 1,3 prosent i første halvår, en nedgang fra 3,1 prosent i samme periode i fjor.

Gruppen av **de øvrige sparebankene** (ekskl. Gjensidige NOR Sparebank) oppnådde et resultat før skatt på 2,3 mill. kroner, nær uendret fra året før. I forhold til GFK medførte dette en nedgang fra 1,25 til 1,12 prosent. Netto renteinntekter økte med 10 prosent. Kvartalsvis nettorente (i forhold til GFK) ble bedret fra 2,61 prosent i første kvartal til 2,69 prosent i andre kvartal.

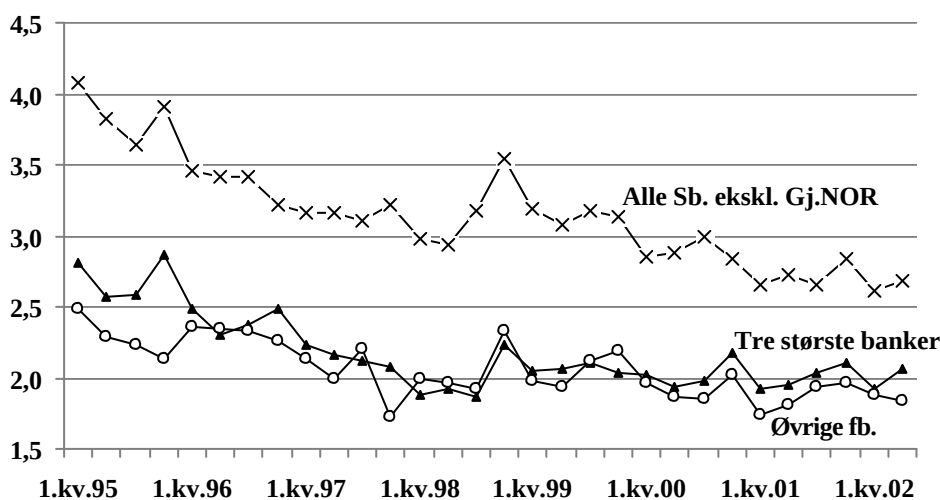
Andre inntekter (ekskl. kursgevinster) var 10 prosent høyere enn i første halvår 2001, og det var særlig netto provisjonsinntekter som viste en positiv utvikling. Gruppen av banker hadde et netto kurstap på verdipapirer klassifisert som omløpsmidler på 114 mill. kroner, en forverring på 125 mill. kroner i forhold til året før. Driftsinntekter (ekskl. kursgevinster), utover nettorenten, utgjorde 18 prosent av totale driftsinntekter, det samme som ett år tidligere.

Gruppens samlede driftskostnader steg med 8 prosent i første halvår i år, men sank 0,07 prosentpoeng i forhold til GFK til 1,80 prosent. Driftskostnadene utgjorde 56,2 prosent av driftsinntektene (ekskl. kursgevinster), en reduksjon fra 57,3 prosent ett år tidligere, se figur 4.3.

Samlede tap på utlån for denne gruppen var 538 mill. kroner, en økning på 46 prosent fra første halvår 2001. I forhold til GFK lå tapene i disse bankene på 0,26 prosent.

Egenkapitalavkastningen for gruppen av sparebanker viste en svak nedgang fra året før, fra 10,0 til 9,4 prosent.

Figur 4.4 Kvartalsvis utvikling i nettorente (prosent av GFK, annualisert)

Balansen

Samtlige bankers brutto utlån til kunder økte med 6,5 prosent siste tolv måneder, til 1089 mrd. kroner. Den sterke norske kronen bidrar til å holde vekstraten nede. Valutajusterte tall fra Norges Bank viser at K2-veksten i banker var 10,2 prosent ved utgangen av juni. I K2-tallene inngår ikke utlån fra norske bankers filialer i utlandet, mens utlån fra utenlandske bankers filialer i Norge tas med.

Tabell 4.4 Balansestørrelser for samtlige norske banker

30.06.02		
	Mill.kr.	vekst i %
Forvaltningskapital	1 413 029	3,8
Brutto utlån til kunder	1 089 320	6,5
- korr. port.overf.		7,0
Tapsavsetninger	17 224	13,6
herav uspesifiserte tapsavs.	9 052	7,3
herav spesifiserte tapsavs.	8 172	21,4
Innskudd fra kunder	773 272	8,6
Gjeld ved utst. av verdipapirer	287 815	0,9
Netto nullstilte lån	5 377	10,0
Netto misligholdte lån	11 915	20,9
	30.06.02	30.06.01
Tapsavs. i % av brutto utlån	1,6	1,5
Uspes. tapsavs. i % av br. utlån	0,8	0,8
Net. nullstilte lån i % av br. utlån	0,5	0,5
Net. misligh. lån i % av br. utlån	1,1	1,0

Bankene økte tapsavsetningene med 13,6 prosent siste år, og det var særlig de spesifiserte tapsavsetningene som ble økt (21,4 prosent). Tapsavsetningene tilsvarte 1,6 prosent av brutto utlån. Innskudd fra kunder økte med 8,6 prosent siste år. Innskuddsdekningen av utlån til kunder var økte fra 70,7 til 72,1 prosent. Bankene hadde en sterk økning av misligholdte lån siste tolv måneder, med 20,9 prosent, men misligholdet var fremdeles på et moderat nivå.

Tabell 4.5 Balansestørrelser i ulike grupper av banker

30.06.02	Tre største		Øvrige forr.b.		Øvrige spareb.	
Tall i mill.kroner						
	Mill.kr.	vekst i %	Mill.kr.	vekst i %	Mill.kr.	vekst i %
Forvaltningskapital	817 896	0,3	163 572	5,6	431 562	10,2
Brutto utlån til kunder	590 089	4,5	120 490	1,9	378 740	11,6
- korr. port.overf.		5,4		1,3		11,4
Tapsavsetninger	7 675	5,7	3 335	35,8	6 213	14,1
herav spesifiserte tapsavs.	3 010	13,9	2 360	45,6	3 412	14,5
herav uspesifiserte tapsavs.	4 665	1,0	975	16,8	2 801	13,6
Innskudd fra kunder	424 477	6,3	85 280	14,2	263 515	10,6
- korr. port.overf.		6,4				
Gjeld ved utst. av verdipapirer	162 351	-5,8	40 667	-1,4	84 798	18,4
Netto nullstilte lån	2 264	-10,9	1 319	64,8	1 794	15,9
Netto misligholdte lån	3 870	28,3	2 911	54,8	5 134	3,5
	30.06.02	30.06.01	30.06.02	30.06.01	30.06.02	30.06.01
Tapsavs. i % av brutto utlån	1,3	1,3	2,8	2,1	1,6	1,6
Uspes. tapsavs. i % av br. utlån	0,8	0,8	0,8	0,7	0,9	0,9
Net. nullstilte lån i % av br. utlån	0,4	0,4	1,1	0,7	0,5	0,5
Net. misligh. lån i % av br. utlån	0,7	0,5	2,4	1,6	1,4	1,5

Gruppen av de tre største bankene hadde en vekst i utlånsvolumet på 4,5 prosent siste tolv måneder. De største bankene økte tapsavsetningene med 5,7 prosent i første halvår. Totale tapsavsetninger tilsvarte 1,3 prosent av brutto utlån, uendret fra ett år tilbake. De uspesifiserte tapsavsetningene var tilnærmet stabile siste år, mens banken hadde økt de spesifiserte tapsavsetningene med 13,9 prosent. Innskudd fra kunder i de tre største bankene var økt med 6,3 prosent siste år. Bankene hadde en økning i netto misligholdte lån siste år på 28,3 prosent. Misligholdte lån tilsvarte 0,7 prosent av utlånsmassen, etter en økning på 0,2 prosentpoeng.

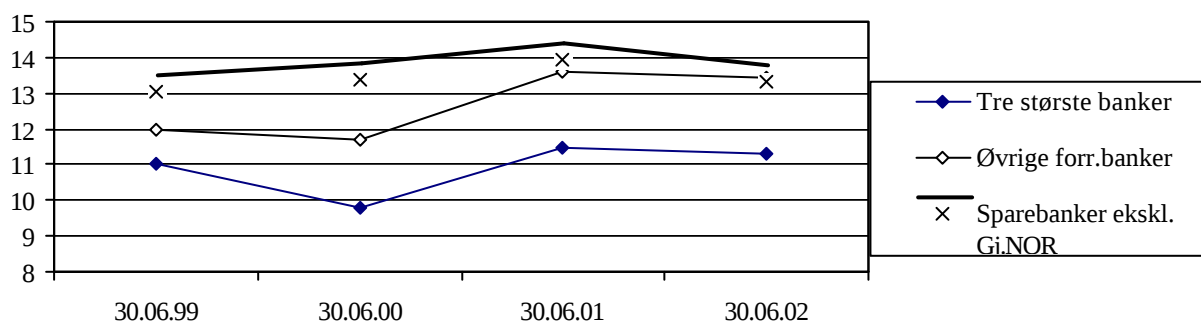
De øvrige forretningsbankene hadde en økning av utlånsvolumet på 1,9 prosent. Veksten var 1,3 prosent justert for porteføljeoverføringer. De mellomstore og mindre forretningsbankene har en sterk økning i tapsavsetninger siste år, med 36 prosent. Det er først og fremst de spesifiserte tapsavsetningene som har økt sterkt. Innskuddsveksten i denne gruppen banker var 14,2 prosent. Omfanget av netto misligholdte lån var økt med 55 prosent siden første halvår 2001, og utgjorde 2,4 prosent av utlånsmassen.

Gruppen av de øvrige sparebankene var den mest ekspansive gruppen av banker det siste året. Utlånsveksten (korrigert for porteføljeoverføringer) var 11,4 prosent siste tolv måneder, og veksten var høyest for de mellomstore og mindre bankene. Tapsavsetningene ble økt med 14,1 prosent siste år, og utgjorde ved halvårsskiftet 1,6 prosent av brutto utlån. Innskuddsveksten var 10,6 prosent siste år, og var med det noe lavere enn utlånsveksten. Veksten i mislighold var 3,5 prosent siste år. Det var i særlig grad de større sparebankene som viste en økning i mislighold.

Soliditet

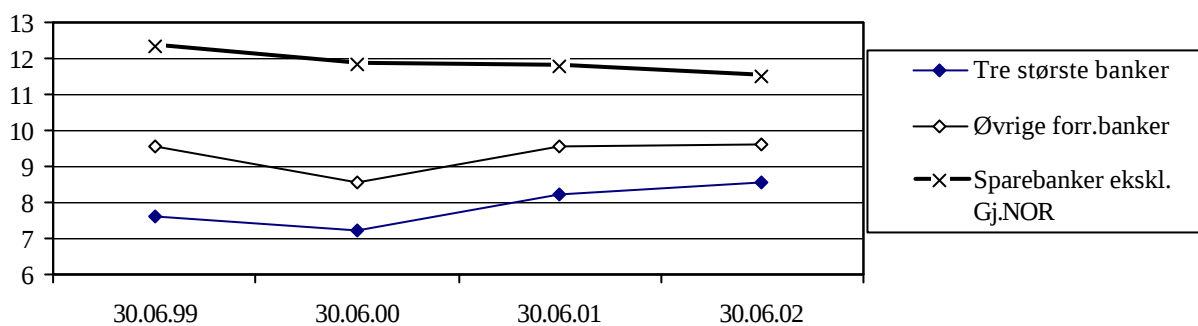
Den gjennomsnittlige kjernekapitaldekningen for gruppen av de tre største bankene var 8,6 prosent ved utløpet av første halvår. Dette var 0,3 prosentpoeng høyere enn ett år tidligere. Total kapitaldekning var 11,3 prosent, etter en nedgang på 0,1 prosent siste år.

Figur 4.7 Utvikling i kapitaldekning (%)

Gruppen av de øvrige forretningsbankene reduserte kapitaldekningen med 0,2 prosent til 13,4 prosent. Bankene hadde økt kjernekapitaldekningen 0,1 prosentpoeng til 9,6 prosent.

Figur 4.8 Utvikling i kjernekapitaldekning (%)

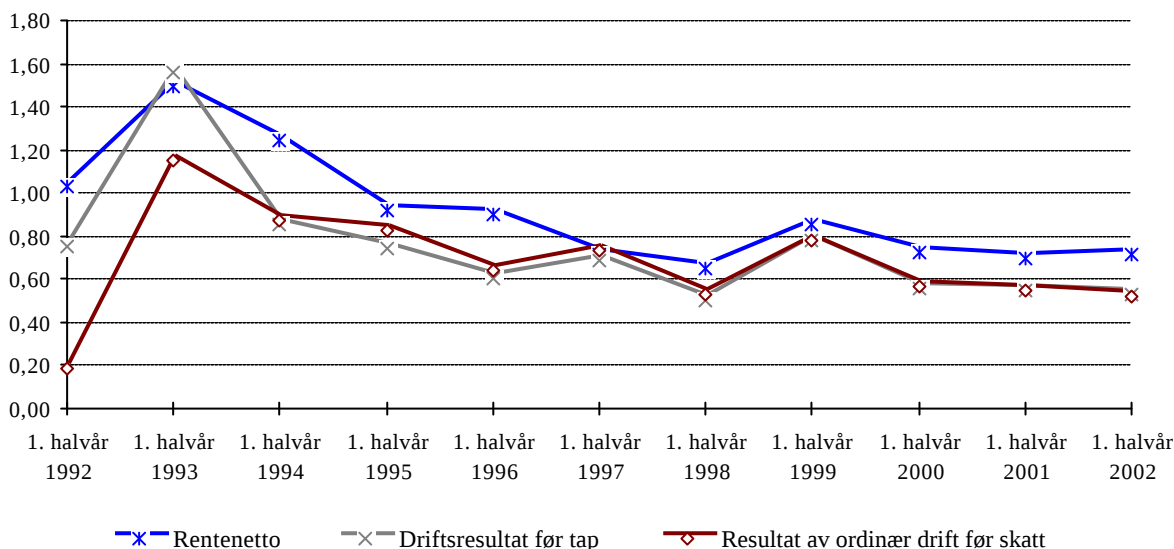
Gruppen av sparebanker (ekskl. Gj.NOR Sparebank) hadde en nedgang i kjernekapitaldekning siste år fra 11,8 til 11,5 prosent. Total kapitaldekning var redusert med 0,7 prosentpoeng siste år, til 13,3 prosent.

5. FINANSIERINGSFORETAK

5.1 Kredittforetak

Foreløpige resultat- og balansetall ved utgangen av 1. halvår 2002 omfatter alle norske kredittforetak. Tallene for 1. halvår 2001 gjelder de samme 10 selskapene.

Figur 5.1.1 Resultatutvikling i prosent av GFK

Resultat

Nettorenten i 1. halvår 2002 lå omtrent på samme nivå som i tilsvarende periode i 2001. Isolert sett hadde nettorenten falt noe fra 1. til 2. kvartal i år, men nedgangen var mindre enn fra 4. til 1. kvartal.

Kredittforetakene hadde netto kurstap på verdipapirer på 30 mill. kroner i 1. halvår, mot netto kurstap på 12 mill. kroner i samme periode i fjor.

Tabell 5.1.1 Resultatposter

	1. halvår 2002		1. halvår 2001	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	869	0,71	828	0,70
Andre inntekter	-29	-0,02	-12	-0,01
herav kursgevinster	-30	-0,02	-12	-0,01
Andre kostnader	185	0,16	168	0,14
herav lønn og adm.kost.	143	0,12	136	0,11
Driftsres. før tap	655	0,53	648	0,55
Bokførte tap	9	0,01	-3	0,00
Resultat ord. drift	646	0,52	651	0,55
<i>EK-avkastning*</i>		8,0 %		8,3 %

* Resultat ord. drift e. skatt i % av gj.sn. egenkapital

Kredittforetakene hadde bokførte tap på 9 mill. kroner i 1. halvår, mens det i samme periode i fjor var tilbakeføringer på 3 mill. kroner. Tapene er fortsatt små tap i kredittforetakene og påvirker i liten grad resultatutviklingen.

Resultat av ordinær drift var på 646 mill. kroner som utgjorde 0,52 prosent av GFK. Målt i prosent av GFK var resultatet 0,03 prosentpoeng dårligere enn i 1. halvår 2001.

Balanse

Kredittforetakenes utlån til kunder viste en økning med 10,2 prosent siste 12 måneder. Ved utgangen av 1. kvartal var årsveksten 11,7 prosent. Netto misligholdte lån økte kraftig fra 1. halvår i fjor, men fra et lavt nivå.

Tabell 5.1.2 Balanseposter (prosent og mill. kroner)

	30.06.2002	% vekst	30.06.2001
Forvaltningskapital	265 699	6,7	249 043
Brutto utlån til kunder	169 179	10,2	153 505
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	176 740	1,1	174 837
Nullstilte lån	101	127,2	44
i prosent av brutto utlån	0,06		0,03
Misligholdte lån	386	184,9	135
i prosent av brutto utlån	0,23		0,09
Tapsavsetninger	253	13,5	223
i prosent av brutto utlån	0,15		0,15

Kapitaldekning

Kredittforetakenes kjernekapitaldekning viste en nedgang på 1,2 prosentpoeng sammenlignet med 1. halvår 2001. Hovedårsaken er at utlånsveksten det siste året har gitt en økning i beregningsgrunnlaget på 10,4 prosent.

Tabell 5.1.3 Kapitaldekningstall (prosent og mill. kr) for kredittforetakene totalt

	30.06.2002*	31.03.2002	30.06.2001
Kjernekapitalprosent	10,8	11,0	12,0
Kapitaldekningsprosent	13,4	14,2	15,0
Kjernekapital	12 044	12 000	12 079
Tilleggskapital	2 855	3 521	3 201
Netto ansvarlig kapital	14 885	15 488	15 175
Beregningsgrunnlag	111 420	108 986	100 962

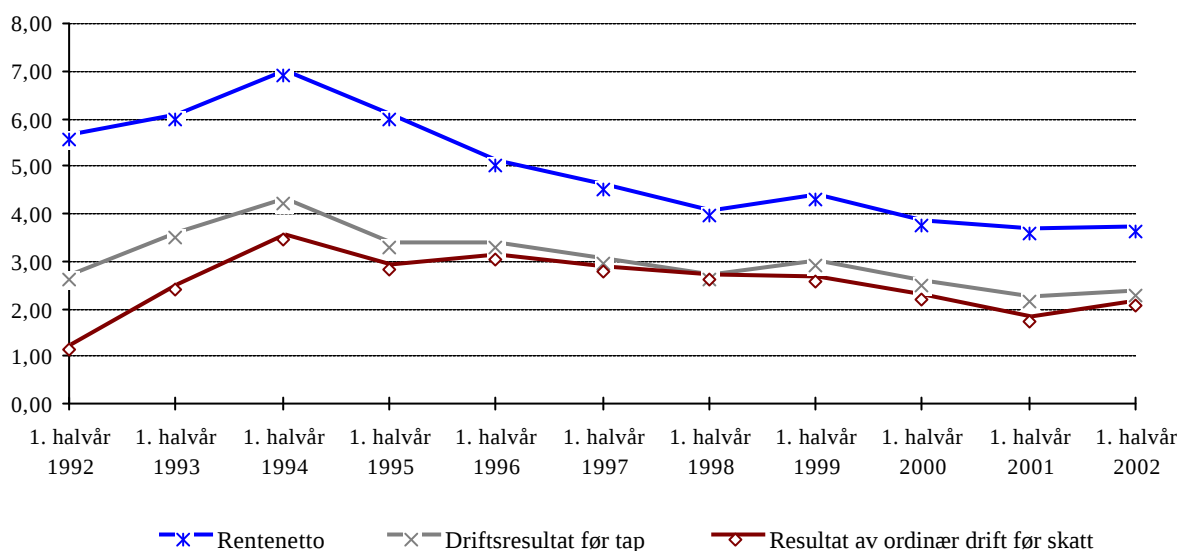
*foreløpige tall fra kapitaldekningsoppgaven (rapport 800)

Kjernekapitaldekningen var redusert for 6 av 10 kredittforetak sammenlignet med 1. halvår i fjor. 3 selskaper hadde en kjernekapitalandel som lå under 8 prosent.

5.2 Finansieringsselskaper

Foreløpige resultat- og balansetall ved utgangen av 1. halvår 2002 omfatter 21 av 34 norske finansieringsselskaper. Disse 21 selskapene har ca. 95 prosent av forvaltningskapitalen for de norske selskapene. Tallene for 1. halvår 2001 gjelder de samme selskapene. De utenlandske filialene er ikke med i utvalget.

Figur 5.2.1 Resultatutvikling i prosent av GFK

Resultat

Finansieringsselskapenes netto renteinntekter var 14 prosent høyere enn i 1. halvår i fjor. Målt i prosent av GFK var økningen 0,04 prosentpoeng. Nedgangen i de korte rentene i fjor gav lavere fundingkostnader som bidro til en forbedring av nettorenten. Samtidig bidro den økte konkurransen i det norske markedet til at marginene ble presset nedover. Isolert sett har nettorenten falt de to siste kvartalene.

Målt i prosent av GFK viste netto provisjonsinntekter en nedgang fra 1. halvår 2001. Nivået på andre driftskostnader var lavere enn i samme periode i fjor. Det er spesielt lavere lønnskostnader, i prosent av GFK, som har gitt en bedring av driftsresultat før tap.

Tabell 5.2.1 Resultatposter

	1. halvår 2002		1. halvår 2001	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	1 114	3,61	974	3,57
Andre inntekter	525	1,69	509	1,87
herav kursgevinster	7	0,02	10	0,04
Andre kostnader	934	3,02	895	3,29
herav lønn og adm.kost.	764	2,47	726	2,67
Driftsres. før tap	705	2,28	588	2,15
Bokførte tap	60	0,20	116	0,42
Resultat ord. drift	645	2,08	472	1,73
<i>EK-avkastning*</i>		16,6 %		12,8 %

* Resultat ord. drift e. skatt i % av gj.sn. egenkapital

Det var 60 mill. kroner i bokførte tap i 1. halvår 2002, mot 116 mill. kroner i samme periode i fjor. Tilbakeføringer på tidligere nedskrevne engasjementer i ett selskap har en gunstig effekt på tapsutviklingen sammenlignet med 1. halvår i fjor.

Resultat av ordinær drift var på 645 mill. kroner, en økning med 173 mill kroner fra tilsvarende periode i fjor. Resultatet for 1. halvår utgjorde 2,08 prosent av GFK som var 0,35 prosentpoeng bedre enn for 1. halvår 2001.

Balanse

Brutto utlån til kunder økte med 11,0 prosent siste 12 måneder. Ved utgangen av forrige var årsveksten 12,5 prosent. Det er en økning i både misligholdte engasjementer og tapsavsetninger sammenlignet med utgangen av 1. halvår i fjor.

Tabell 5.2.2 Balanseposter (prosent og mill. kroner)

	30.06.2002	% vekst	30.06.2001
Forvaltningskapital	63 519	10,8	57 316
Brutto utlån til kunder	61 879	11,0	55 749
Innlån og gjeld til kunder	5 355	14,3	4 685
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	50	0,0	50
Nullstilte lån	693	15,9	598
i prosent av brutto utlån	1,12		1,07
Misligholdte lån	948	21,7	779
i prosent av brutto utlån	1,53		1,40
Tapsavsetninger	1 080	27,3	848
i prosent av brutto utlån	1,70		1,52

Kapitaldekning

Finansieringsselskapene samlet hadde en kjernekapitaldekning på 9,4 prosent ved utgangen av juni. Dette var en nedgang på 1,1 prosentpoeng fra samme tidspunkt i fjor. Utlånsveksten det siste året har gitt en økning i beregningsgrunnlaget på 11,4 prosent.

Tabell 5.2.3 Kapitaldekningstall (prosent og mill. kr) for finansieringsselskapene totalt

	30.06.2002*	31.03.2002	30.06.2001
Kjernekapitalprosent	9,4	10,1	10,5
Kapitaldekningsprosent	10,9	11,6	11,8
Kjernekapital	5 750	5 989	5 748
Tilleggskapital	908	862	718
Netto ansvarlig kapital	6 657	6 850	6 465
Beregningsgrunnlag	61 254	59 121	54 994

* foreløpige tall fra kapitaldekningsoppgaven (rapport 800)

Av de 21 finansieringsselskapene som rapporterte foreløpige resultat- og balansetall hadde 16 selskaper redusert kjernekapitaldekningen sammenlignet med 1. halvår 2001. 7 selskaper hadde en kjernekapitaldekning som lå under 8 prosent.

6 Livsforsikring

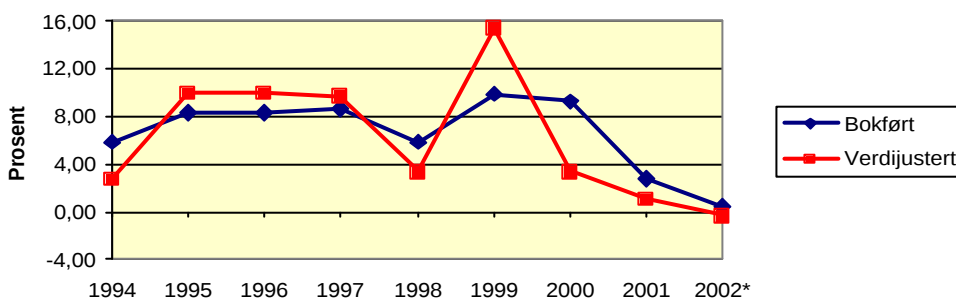
Ved utgangen av 1. halvår 2001 var det syv tradisjonelle livselskaper og syv selskaper med konsesjon til å drive livsforsikring med investeringsvalg. Resultatgjennomgangen nedenfor omfatter samtlige tradisjonelle livselskaper. Livsforsikring med investeringsvalg vil bli omtalt i eget avsnitt.

Resultat

Fallet i aksjemarkedene i 2. kvartal har medført en betydelig svekkelse av selskapenes resultater. Etter en sterk utvikling i mars, falt Oslo Børs i 2. kvartal 2002 med 17,1 prosent. Den største nedgangen fant sted i juni med et fall på 10,5 prosent, og totalt i 1. halvår svekket hovedindeksen seg med 11,2 prosent. Internasjonale aksjemarkeder representert ved Morgan Stanleys verdensindeks, hadde tilnærmet samme forløp. Verdensindeksen falt i 2. kvartal med 13,3 prosent. Fallet i juni var på 7,9 prosent, mens totalt i 1. halvår svekket verdensindeksen seg med 12,8 prosent.

Den negative utviklingen i aksjemarkedene kombinert med selskapenes allerede svekkede bufferkapital, har økt sannsynligheten for at selskapene i årsregnskapet for 2002 vil måtte benytte tilleggsavsetningene for å innfri avkastningsgarantien. Fem av de syv selskapene lar tilleggsavsetningene inngå i beregningen av kjernekapitalen ved utgangen av juni 2002. Selskapenes verdijusterte kapitalavkastning for 1. halvår 2002 var –0,29 prosent (annualisert), mot 1,08 prosent i 2001. Bokført kapitalavkastning viser også en svak utvikling. Selskapenes bokførte kapitalavkastning for 1. halvår 2002 var 0,43 prosent (annualisert). I 2001 var selskapenes bokførte kapitalavkastning på 2,83 prosent.

Figur 6.1: Utvikling i livselskapenes gjennomsnittlige kapitalavkastning 1994 – 1. halvår 2002

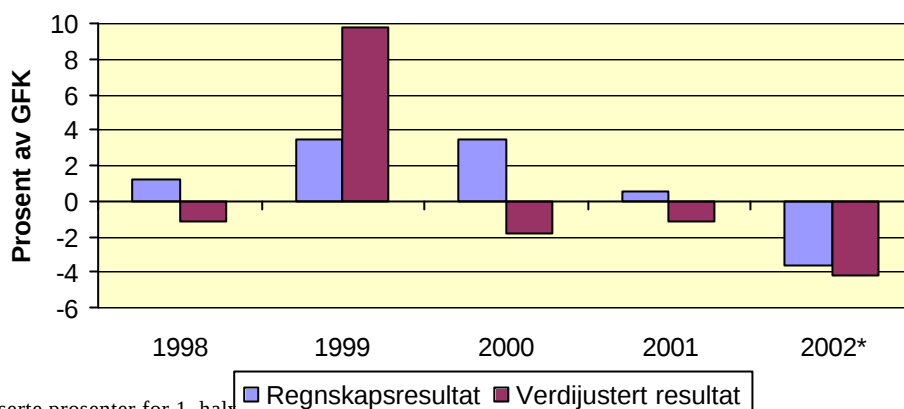
*Annualiserte prosenter for 1. halvår

Livselskapenes resultat før tildeling til kunder og skatt var for 1. halvår 2002 på –7,3 mrd. kroner, eller –3,6 prosent (annualisert) av selskapenes samlede gjennomsnittlige forvaltningskapital (GFK). Det ble inntektsført 357 mill. kroner under skattekostnad, og to selskaper har rapportert en foreløpig fordeling til kunder på 7 mill. kroner. Dermed vil selskapenes egenkapital bli belastet med et underskudd på 6,9 mrd. kroner. Til sammenligning var resultat før tildeling til kunder og skatt i 1. halvår 2001 på 0,6 mrd. kroner, eller 0,3 prosent (annualisert) av GFK. Selskapene rapporterte en skattekostnad på 76 mill. kroner, og midler tilført forsikringskunder var på 1,7 mrd. kroner, slik at selskapenes egenkapital ble belastet et underskudd på 1,1 mrd. kroner.

Verdijustert resultat, som inkluderer endringer i kursreguleringsfondet, viste for 1. halvår 2002 et underskudd på 8,5 mrd. kroner, hvilket svarer til –4,2 prosent (annualisert) av selskapenes samlede GFK. Til sammenligning viste verdijustert resultat for 1. halvår 2001 et underskudd på 6,3 mrd. kroner, eller –3,3 prosent (annualisert) av GFK. Fem av selskapene har inntektsført til sammen 1,2 mrd. kroner fra kursreguleringsfondet i regnskapet for 1.

halvår 2002. Ingen av selskapene har midler i kursreguleringsfondet ved utgangen av 1. halvår 2002.

Figur 6.2: Utviklingen i livselskapenes resultater 1998 - 2002

*Annualiserte prosenter for 1. halvår 2002

Premieinntekter

Samlede premieinntekter var i 1. halvår 2002 på 16,2 mrd. kroner, mot 15,9 mrd. kroner for samme periode året før, hvilket svarer til en økning på 1,6 prosent. Tallene er korrigert for effekten av flytting av ordninger som medfører at hele premiereserven føres som premieinntekt i mottagende selskap. Det er imidlertid store variasjoner selskapene i mellom.

Innrapporterte data for overføring av premiereserve til og fra andre livselskaper og pensjonskasser viser at livselskapenes netto fraflytting (til pensjonskassene) ligger flatt på 0,2 prosent av livselskapenes samlede GFK.

Tabell 6.1: Utvalgte resultatposter

RESULTAT Mill. kr.	1. halvår 2002	% av GFK (annualisert)	1. halvår 2001	% av GFK (annualisert)
Premieinntekter	20 648	10,3	20 469	10,5
herav overføring av premiereserve mv. fra andre	4 449	2,2	4 532	2,3
Netto finansinntekter (ekskl. adm. kostnader)	-487	-0,2	1 522	0,8
herav netto gevinst ved realisasjon	-1 903	-1,0	903	0,5
Erstatninger	15 244	7,6	15 252	7,8
herav overføring av premiereserve mv. til andre	5 307	2,7	5 203	2,7
Endringer forsikringsmessige avsetninger	10 857	5,4	11 565	5,9
Forsikringsrelaterte driftskostnader og adm.kostnader	2 273	1,1	2 364	1,2
Andre inntekter/kostnader	-267	-0,1	1 115	0,6
Resultat før tildeling til kunder og skatt	-7 263	-3,6	649	0,3
Endring i kursreguleringsfond	-1 217	-0,6	-6 995	-3,6
Verdijustert resultat før tildeling til kunder og skatt	-8 480	-4,2	-6 346	-3,3
Midler tilført forsikringkunder	7	0,0	1 689	0,9
Skattekostnad	-357	-0,2	76	0,0
Overskudd	-6 913	-3,5	-1 117	-0,6

Netto inntekter fra finansielle eiendeler

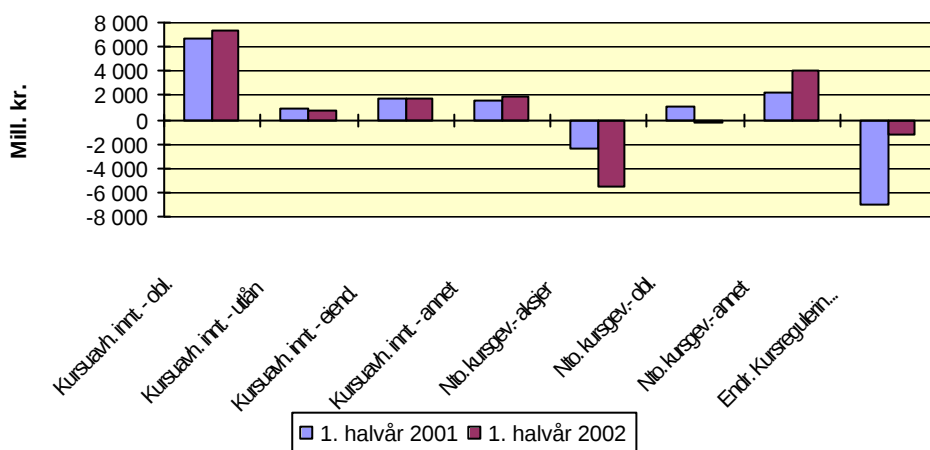
Utviklingen i verdipapirmarkedene i 1. halvår 2002 ga livselskapene et netto tap på finansielle eiendeler på 0,5 mrd. kroner, eller -0,2 prosent (annualisert) av selskapenes GFK. Dette er en reduksjon på ett prosentpoeng sammenlignet med 1. halvår 2001 da selskapenes netto finansinntekter var på 1,5 mrd. kroner eller 0,8 prosent (annualisert) av GFK. I 1. halvår 2002 har livselskapene hatt et netto tap ved realisasjon av aksjer på 5,6 mrd. kroner, mot et netto tap på 2,4 mrd. kroner i samme periode i fjor. Selskapene har også hatt et netto tap ved realisasjon av obligasjoner selv om dette er relativt beskjedent sammenlignet med tapet på

aksjer. Netto tap ved realisasjon av obligasjoner var på 0,3 mrd. kroner i 1. halvår 2002, mot en netto gevinst på 1,1 mrd. kroner i samme periode året før.

Livselskapenes finansinntekter kan deles opp i to komponenter; ikke-kursavhengige finansinntekter og kursavhengige finansinntekter. Ikke-kursavhengige finansinntekter består bl.a. av renteinntekter fra livselskapenes sertifikat-, obligasjons- og utlånsportefølje, samt netto leieinntekter fra eiendomsvirksomheten og aksjeutbytte. Kursavhengige finansinntekter kommer hovedsakelig av endring i verdien på livselskapenes beholdning av aksjer, obligasjoner og valutarelaterte instrumenter.

Ser man bort fra inntekter fra foretak i samme konsern eller tilknyttede selskaper, var selskapenes ikke-kursavhengige finansinntekter for 1. halvår 2002 på 11,9 mrd. kroner. Dette er en økning på 8,8 prosent fra 1. halvår 2001 da samlede ikke-kursavhengige finansinntekter utgjorde 10,9 mrd. kroner.

Figur 6.3: Sammensetning av netto finansinntekter samt endringer i kursreguleringsfond

Erstatninger

Livselskapene utbetalte erstatninger i 1. halvår 2002 for i alt 15,2 mrd. kroner, mot 15,3 mrd. kroner i 1. halvår 2001. Inkludert i disse størrelsene er endringer i erstatningsavsetninger som følge av overføring av premiereserve mv. til andre forsikringsselskaper og pensjonskasser ved flytting av forsikringskontrakter. Livselskapenes erstatninger, eksklusive overføring av premiereserve, er tilnærmet uendret sammenlignet med 1. halvår 2001.

Forsikringsmessige avsetninger

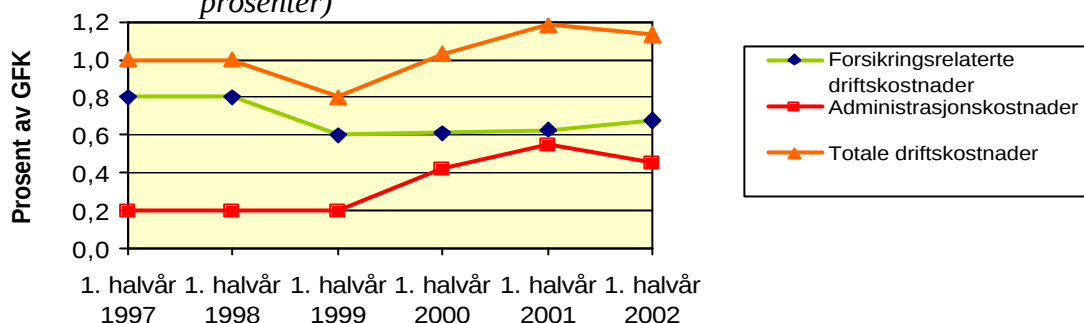
Livselskapenes samlede endringer i de forsikringsmessige avsetninger utgjorde 10,7 mrd. kroner i 1. halvår 2002, mot 11,6 mrd. kroner i 1. halvår 2001. Med forsikringsmessige avsetninger menes midler avsatt til dekning av selskapenes forpliktelser etter livsforsikringskontraktene, inkludert avsetninger til dekning av tilleggssytelser ut over kontraktsforpliktelsene (forsikringsvirksomhetsloven § 8-2), samt avsetninger til sikkerhetsfond.

Driftskostnader

Livselskapenes samlede driftskostnader utgjorde 2,3 mrd. kroner i 1. halvår 2002, mot 2,4 mrd. kroner i 1. halvår 2001, hvilket er en reduksjon på 3,8 prosent. Driftskostnadene omfatter så vel de forsikringsrelaterte driftskostnader til salg og administrasjon, som administrasjonskostnader tilknyttet finansielle eiendeler. Driftskostnadene som andel av

gjennomsnittlig forvaltningskapital har ligget flatt på 1,1 prosent (annualisert) gjennom perioden.

Figur 6.4: Utviklingen i livselskapenes driftskostnader 1997 – 2002 (annualiserte prosenter)

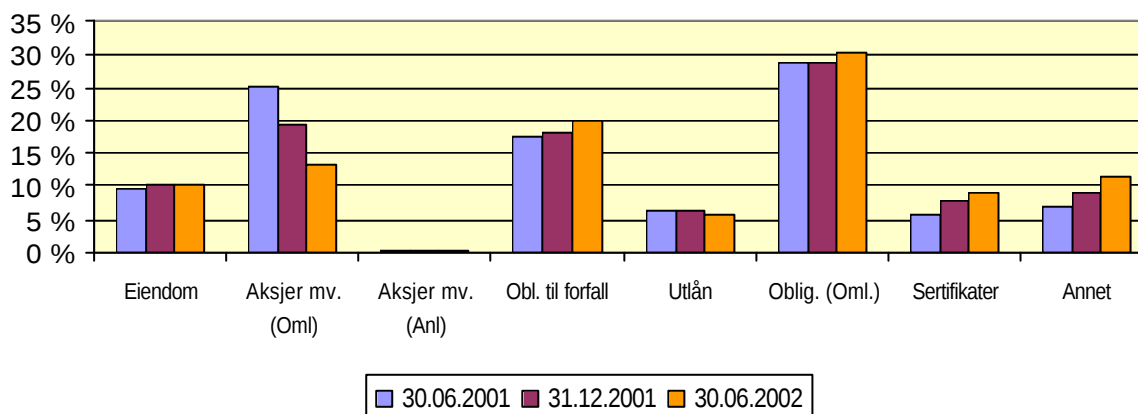

Balanse

Livselskapenes forvaltningskapital utgjorde 404 mrd. kroner ved utgangen av 1. halvår 2002, en økning på 2,0 prosent siden årsskiftet da forvaltningskapitalen var på 396 mrd. kroner.

Utviklingen i sentrale balanseposter er gjengitt i figur 6.5 nedenfor. Vi ser at selskapenes beholdning av aksjer og andeler holdt som omløpsmidler fortsetter å synke, mens andelen av anleggsaksjer er beskjeden og ligger stabilt på 0,2 prosent av forvaltningskapitalen. Beholdningen av omløpsobligasjoner har økt, og er ved utgangen av 1. halvår 2002 på 30,3 prosent av forvaltningskapitalen, mot 28,7 prosent ved årsskiftet. Andelen av obligasjoner holdt til forfall utgjør 20,0 prosent av forvaltningskapitalen, hvilket er en økning på 1,7 prosentpoeng siden utgangen av 2001.

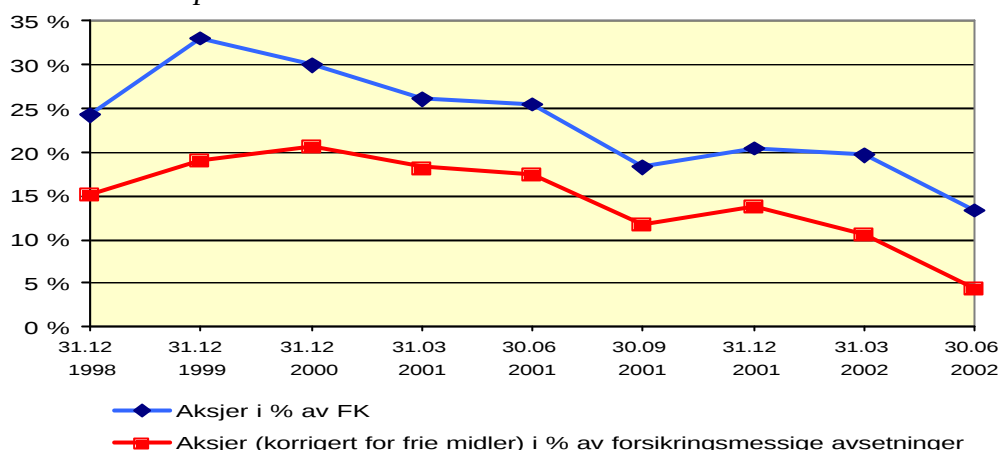
Figur 6.5: Utvikling i sentrale balanseposter (i % av FK) fra 30.06.01 til 30.06.02

Aksjer og andeler

Livselskapenes aksjebeholdning målt i prosent av forvaltningskapitalen viser en avtagende utvikling. Porteføljen vokste jevnt frem til desember 1999, da livselskapenes aksjebeholdning målt ved markedsverdier utgjorde 33 prosent av forvaltningskapitalen. Med større turbulens i aksjemarkedene i 2000 begynte beholdningens markedsverdi å synke. Ved utgangen av 1. halvår 2002 var markedsverdien av livselskapenes totale aksjebeholdning på 54,2 mrd. kroner (13,4 prosent av FK), mot 80,9 mrd. kroner (20,4 prosent av FK) ved årsskiftet og 99,7 mrd. kroner (25,5 prosent av FK) ved utgangen av 1. halvår 2001.

Figur 6.6: Utviklingen i livselskapenes aksjebeholdning² i perioden 31.12.1998 til 30.06.2002

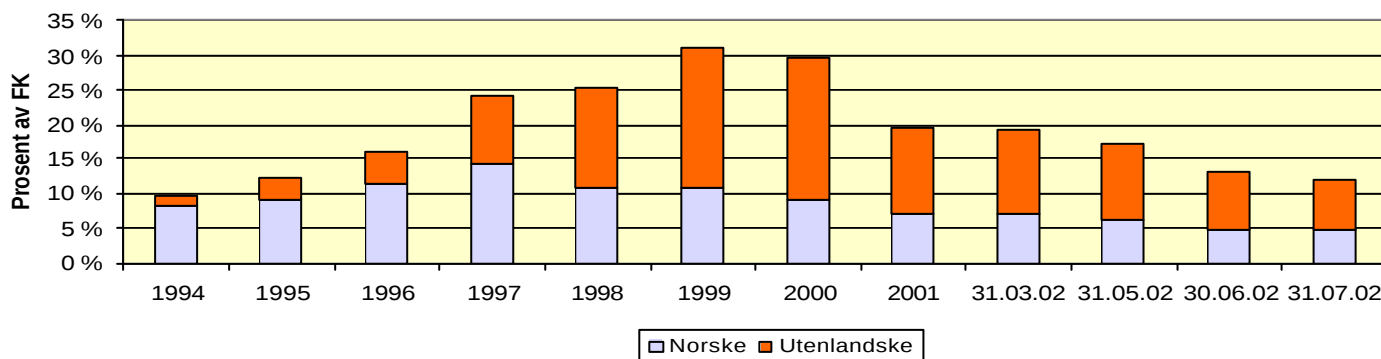
Nedgangen i aksjemarkedene fortsatte inn i 3. kvartal, og Kredittilsynet innhentet derfor en ekstraordinær rapportering av selskapenes verdipapirbeholdninger (omløpsmidler) og bufferkapital pr. 31.07.2002. Utviklingen i beholdningen av omløpsaksjer i perioden 2. kvartal 2000 til 31.07.2002 er gjengitt i tabell 6.2 nedenfor. Tabellen viser at livselskapene fremdeles sitter med en stor andel utenlandske aksjer. Andelen sank i 3. kvartal 2001 til 64 prosent, og ytterligere til 61 prosent ved utgangen av juli 2002.

Tabell 6.2: Verdipapirbeholdning (omløpsmidler), samt andel utenlandske verdipapirer

Mill. kroner	2. kv. 2001	3. kv. 2001	4. kv. 2001	1. kv. 2002	2. kv. 2002	31.07.2002
%						
Aksjer	98 722	69 122	80 104	78 542	53 301	48 172
utenlandsandel	69 %	64 %	63 %	64 %	63 %	61 %
Obligasjoner og sertifikater	135 507	146 845	145 756	151 755	158 411	164 338
utenlandsandel	47 %	45 %	43 %	45 %	41 %	42 %
FK	391 569	382 825	395 992	405 887	403 795	400 836
Aksjer i % av FK	25,2 %	18,1 %	20,2 %	19,4 %	13,0 %	12,0 %

Etter livselskapenes nedsalg av aksjer i juni og juli, er den samlede aksjebeholdning (målt i prosent av forvaltningskapital) på samme nivå som i 1995. Utviklingen er gjengitt i figur 6.7 nedenfor.

Figur 6.7: Utviklingen i selskapenes omløpsaksjer i prosent av forvaltningskapital i perioden 1994 - 31.07.2002

²Bestemmelsene i gjeldende kapitalforvaltningsforskrift gir selskapene anledning til å forvalte midler, utover eiendeler til dekning av de forsikringsmessige avsetninger, uten å rammes av de generelle plasseringsbegrensningene i forskriftens § 7 første ledd, på 35 prosent. Disse midler betegnes som "frie midler", og defineres som differansen mellom et selskaps forvaltningskapital og selskapets forsikringsmessige avsetninger. For livsforsikringselskaper vil frie midler i hovedsak utgjøres av egenkapital, ansvarlig lånekapital, og kursreguleringsfond.

Obligasjoner er regnskapsmessig inndelt i obligasjoner som ikke er til varig eie (omløpsobligasjoner) og obligasjoner klassifisert som anleggsmidler. Livselskapenes beholdning av omløpsobligasjoner (inklusive sertifikater) er siden utgangen av 1. halvår 2001 økt med 6,4 prosentpoeng målt i forhold til samlet forvaltningskapital, og utgjorde 164,3 mrd. kroner eller 41,0 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av juli 2002. Økningen siden årsskiftet er på 4,2 prosentpoeng. Utenlandsandelen av omløpsporteføljen som ved årsskiftet var på 43 prosent, steg i 1. kvartal til 45 prosent, men er i løpet av april til juli 2002 redusert til 42 prosent.

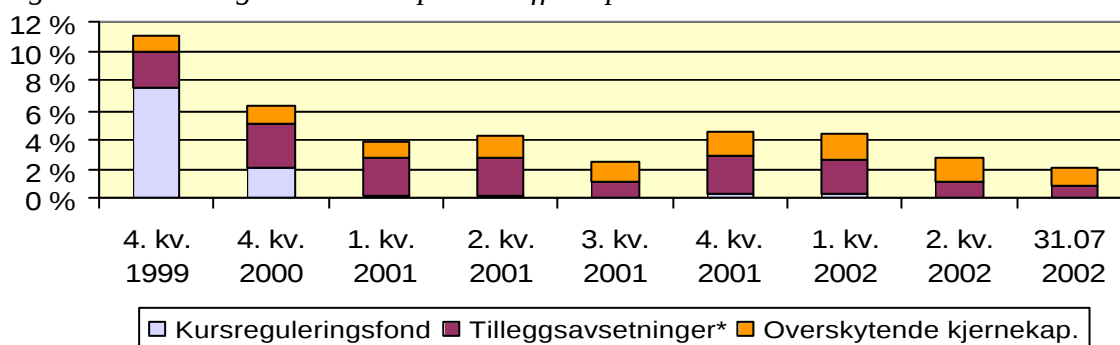
Soliditet

Ved utgangen av 1. halvår 2002 hadde livselskapene i gjennomsnitt en kapitaldekning på 14,0 prosent, og samtlige livselskaper tilfredsstilte kapitaldekningskravet på 8 prosent. Nedgangen i aksjemarkedene som fortsatte inn i 3. kvartal 2002, har imidlertid ført til at to selskaper, grunnet svekket soliditet, har søkt midlertidig dispensasjon fra minstekravet til egenkapital og solvensmarginkapital. Selskapene oppfyller kravene, men ønsker hva de betegner som en midlertidig beredskapsdispensasjon.

Fallet i aksjemarkedene i 2. kvartal førte til en betydelig svekkelse i selskapenes samlede bufferkapital. Ved utgangen av kvartalet ble bufferkapitalen, bestående av overskytende kjernekapital, tilleggsavsetninger begrenset oppad til ett års rentegaranti og kursreguleringsfond, målt til 11,3 mrd. kroner eller 2,8 prosent av selskapenes forvaltningskapital, mot 17,8 mrd. kroner eller 4,4 prosent ved utgangen av 1. kvartal 2002. Innrapporterte data for 31.07.2002 viste at selskapenes bufferkapital, etter fall på Oslo Børs og verdensindeksen på henholdsvis 8,0 og 8,5 prosent i juli, var nede i 8,6 mrd. kroner eller 2,1 prosent av selskapenes forvaltningskapital. Figur 6.9 og tabell 6.3 viser utviklingen i samlet bufferkapital.

I forbindelse med en ekstraordinær rapportering 31.05.2002 ble selskapene bedt om å redegjøre for i hvilken grad de sikrer sine utenlandsplasseringer mot endringer i valutakursen. Redegjørelsene viste at selskapene i stor grad sikrer utenlandsinvesteringene, slik at valutarisikoen er av liten betydning sammenlignet med øvrig markedsrisiko.

Figur 6.9:Utviklingen i livselskapenes bufferkapital

Tabell 6.3: Utvikling i livselskapenes bufferkapital i perioden 2. kv. 2000 til 31.07. 2002

Mill. kroner	2. kv. 2000	3. kv. 2000	4. kv. 2000	1. kv. 2001	2. kv. 2001	3. kv. 2001	4. kv. 2001	1. kv. 2002	2. kv. 2002	31.07. 2002
Kursreguleringsfond	19 436	17 396	7 917	752	987	0	1 205	1 206	0	0
Tilleggsavsetninger*	9 535	9 555	10 603	10 048	10 043	4 662	10 145	9 825	4 771	3 174
Overskytende kjernekapital	4 291	4 206	4 440	4 301	5 460	4 918	6 623	6 806	6 499	5 393
Bufferkapital	33 263	31 157	22 960	15 101	16 490	9 580	17 973	17 837	11 270	8 567

*Her medregnes tilleggsavsetninger begrenset oppad til årets renteforpliktelse (fratrasket evt. tilleggsavsetninger benyttet i beregning av kjernekapitalen)

Livsforsikring med investeringsvalg

Ved utgangen av 1. halvår 2002 var det i alt syv selskaper med konsesjon til å tilby livsforsikring med investeringsvalg (unit linked). Resultatet for 1. halvår 2002 viste et underskudd samlet sett på 57 mill. kroner, mot et underskudd på 31 mill. kroner ett år tidligere. Ingen av de syv selskapene kunne vise til et overskudd ved utgangen av den aktuelle perioden. Samlede premieinntekter var 1 676 mill. kroner.

Samlet forvaltningskapital ved utgangen av 1. halvår 2002 var 11 753 mill. kroner. Fondsforsikringsselskapet Vital Link AS med en markedsandel på 33 prosent (målt etter FK), er fremdeles størst blant de norske aktørene, men både Vital Link og Storebrand Fondsforsikring har tapt andeler til de øvrige selskapene. Ved beregning av markedsandelene er det kun tatt hensyn til de norske unit linked-selskapene, noe som ikke gir et fullstendig bilde av konkurransen i det norske unit linked-markedet. Skandia Life og Handelsbanken Liv med andre er også aktive i dette markedet og har en betydelig markedsandel.

Av den samlede forvaltningskapitalen på 11,8 mrd. kroner var 54 prosent plassert i aksjer og andeler. Obligasjoner og sertifikater hadde en andel på 27 prosent. Storebrand hadde høyest aksjeandel med 59 prosent.

7 Skadeforsikringsselskaper

Utvalget består av 46 selskaper som har levert nøkkeltall pr. 2. kvartal 2002. Tabellen under viser markedsandeler for de ulike grupper norske selskaper, basert på forfalt bruttopremie og forvaltningskapital.

Tabell 7.1 Markedsandeler for ulike grupper norske skadeselskaper (ikke filialer)

1. halvår 2002	Knyttet til konsern	Captives	Øvrige AS'er	Sjøforsikr.-selskaper	Øvrige gjensidige	Kredittforsikring
Forfalt bruttopremie	76,8 %	9,1 %	6,9 %	4,7 %	2,1 %	0,5 %
Forvaltningskapital	67,7 %	17,8 %	6,7 %	4,6 %	2,2 %	1,0 %

Resultatutvikling i alle selskaper

Skadeselskapene samlet hadde i 1. halvår 2002 et underskudd av ordinær drift på 1 671 mill. kroner, mot et underskudd på 662 mill. kroner i 1. halvår 2001. Årsaken til den betydelige resultatsvekkelsen er en betydelig nedgang i finansinntektene som følge av den meget svake utviklingen i verdipapirmarkedene i 2. kvartal. Selskapene hadde negative netto finansinntekter på 812 mill. kroner i 1. halvår i år, sammenlignet med positive netto finansinntekter på 461 mill. kroner i samme periode i 2001. Teknisk regnskap viste et overskudd på 585 mill. kroner, mot et overskudd på 121 mill. kroner i 1. halvår i fjor.

Tabell 7.2 Resultat i ulike grupper norske skadeforsikringsselskaper

(Tall i mill. kroner)		1. halvår 2002	1. halvår 2001
Alle selskaper	Teknisk resultat	585	121
	Resultat av ord. virksomhet	-1 671	-662
Knyttet til konsern	Teknisk resultat	41	-55
	Resultat av ord. virksomhet	-1 438	-488
Captives	Teknisk resultat	533	74
	Resultat av ord. virksomhet	-226	-236
Øvrige AS'er	Teknisk resultat	16	16
	Resultat av ord. virksomhet	-7	-9
Sjøforsikringsselskaper	Teknisk resultat	-35	41
	Resultat av ord. virksomhet	-35	38
Øvrige gjensidige	Teknisk resultat	27	28
	Resultat av ord. virksomhet	27	12
Kredittforsikring	Teknisk resultat	2	16
	Resultat av ord. virksomhet	7	20

I gruppen Knyttet til konsern er resultatene ikke-konsoliderte tall for et utvalg selskaper som avviker noe fra den senere omtalen av de største konsernene, slik at resultatene ikke vil være identiske.

En inndeling i ulike grupper selskaper viser at det kun var de to minste gruppene, Øvrige gjensidige selskaper og Kredittforsikring, som oppnådde overskudd i 1. halvår 2002. Sjøforsikringsselskaper var imidlertid eneste gruppe med negativt teknisk resultat.

Lønnsomheten av den forsikringsrelaterte virksomheten kan uttrykkes ved combined ratio, som er summen av erstatninger og forsikringsrelaterte driftskostnader for egen regning (f.e.r.) i prosent av premieinntekter f.e.r.

Combined ratio for alle selskapene var 103,8 i 1. halvår 2002, hvilket innebærer en klar nedgang fra 109,8 i 1. halvår 2001. Skadeprosenten har falt med hele 6,2 prosentpoeng til 79,3. Kostnadsprosenten har derimot steget med 0,2 prosentpoeng til 24,5. Nivået på combined ratio har nå falt til et nivå som er i samsvar med selskapenes uttalte målsettinger.

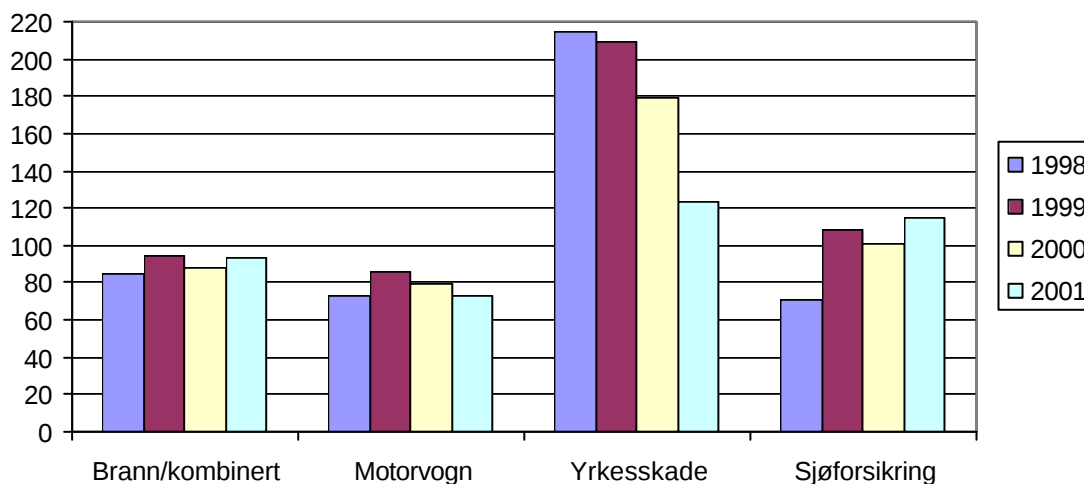
Tabell 7.3 Combined ratio i ulike grupper norske skadeforsikringsselskaper

	Knyttet til konsern	Captives	Øvrige AS'er	Sjøforsikr.-selskaper	Øvrige gjensidige	Kreditt-forsikring	Alle
1. halvår 2002	105,8 %	63,5 %	110,6 %	121,6 %	93,7 %	178,8 %	103,8 %
1. halvår 2001	109,5 %	103,8 %	133,1 %	110,8 %	93,9 %	119,6 %	109,8 %

Combined ratio viste en ujevn utvikling blant de ulike grupper av selskaper. For Captives er nedgangen spesielt stor, hvilket bidrar til å senke den samlede combined ratio for alle grupper. For Sjøforsikringsselskaper og Kredittforsikring har combined ratio økt siden 1. halvår i fjor.

I samarbeid med Statistisk sentralbyrå innhenter Kredittilsynet på årlig basis bransjefordelte resultater for skadeforsikringsselskapene. Figuren nedenfor viser utviklingen i skadeprosent de siste årene for de viktigste bransjene: brannforsikringer/kombinerte forsikringer, motorvognforsikringer, yrkesskadeforsikringer og sjøforsikringer. Den mest markante utviklingen har funnet sted innenfor yrkesskadeforsikring, hvor skadeprosenten har falt fra 214 i 1998 til 123 i 2001. Reduksjonen skyldes en nedgang i avvikingstapene på eldre årganger, kombinert med kraftige premieøkninger. Også innen motorvogn har skadeprosenten falt de siste årene, til 73 i 2001. For brann/kombinert har utviklingen vært nokså jevn, med en skadeprosent på 93 i 2001. Innen sjøforsikring har fallet i de internasjonale sjøforsikringsratene bidratt til at skadeprosenten har økt de siste årene, til 115 i 2001.

Figur 7.1 Utviklingen i skadeprosent for utvalgte bransjer

Av utvalget på 46 selskaper var det 22 som viste et negativt resultat av ordinær drift etter 1. halvår. Alle selskapene oppfylte kapitaldekningskravet på 8 prosent.

Resultatutvikling i skadeforsikringskonsernene

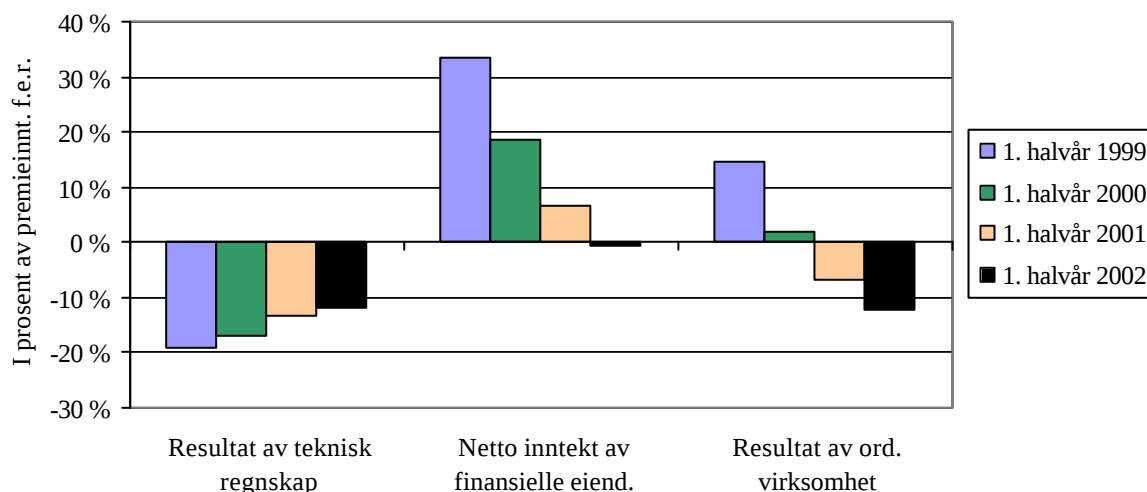
Skadeforsikringsmarkedet blir dominert av de fire største enhetene: If Skadeforsikring NUF, Gjensidige NOR Forsikringsgruppen, Vesta Skadekonsern og Sparebank 1 Skadeforsikring. Den videre fremstillingen av skadekonsernernes resultater vil omhandle de tre sistnevnte konsernene, da den norske filialen til If er under tilsyn av den svenske Finansinspektionen.

Tabell 7.4 Resultatelementer for de tre skadekonsernene samlet

(Tall i mill. kroner)	1. halvår 2002	1. halvår 2001	Endring
Premieinntekter f.e.r.	7 933	7 001	13,3 %
Allokert investeringsavkastning (innt.)	987	899	9,7 %
Erstatningskostnader f.e.r.	6 394	5 952	7,4 %
Driftskostnader f.e.r.	1 988	1 698	17,1 %
Resultat av teknisk regnskap	56	-39	
Netto finansinntekter	3	467	
Allokert investeringsavkastning (kost.)	987	899	
Andre inntekter/kostnader (netto)	-40	0	
Resultat av ikke-teknisk regnskap	-1 024	-432	
Resultat av ord. virksomhet	-968	-471	

Samlet hadde de tre konsernene premieinntekter f.e.r. på 7 933 mill. kroner i 1. halvår 2002. Dette er en økning på 13,3 prosent i forhold til samme periode året før. Erstatningene viste en noe svakere vekst, med 9,7 prosent. De forsikringsrelaterte driftskostnadene steg med hele 17,1 prosent sammenlignet med 1. halvår 2001. De tre konsernene hadde samlede netto finansinntekter på kun 3 mill. kroner i 1. halvår 2002, mot 467 mill. kroner i 1. halvår i fjor. Til tross for en bedring i teknisk resultat ble det dermed et samlet underskudd i resultat av ordinær virksomhet på 968 mill. kroner, mot et underskudd på 471 mill. kroner i 1. halvår 2001.

Figur 7.2 Komponenter i resultat av ordinær virksomhet, tre skadekonsern

I Resultat av teknisk regnskap er Allokert investeringsavkastning trukket ut. Netto inntekt av finansielle eiend. inkluderer Andre inntekter/kostnader.

Samlet for de tre konsernene viste lønnsomheten av den forsikringsmessige virksomheten en klar bedring i 1. halvår 2002 sammenlignet med 1. halvår i fjor. Skadeprosenten falt med 4,4 prosentpoeng til 80,6. For 2. kvartal 2002 isolert sett var skadeprosenten 76,3. Bedringen i de tekniske resultatene er i hovedsak en konsekvens av de betydelige premieøkningene som skadeselskapene gjennomførte i 2000 og 2001.

Etter en periode med lave priser og gunstige vilkår i reassuransemarkedet, har det vært en klar tendens til betydelige prisøkninger de seneste årene. Det var ventet at denne utviklingen ville forsterkes etter terrorangrepene mot USA i fjor høst. Isolert sett vil en slik utvikling bidra til å svekke resultatene for norske skadeselskaper gjennom økte reassuransekostnader. For de tre konsernene samlet var brutto opptjent skadeprosent (før reassuranse) 78,5 i 1. halvår i år, mens opptjent skadeprosent for egen regning var 80,6. Til sammenligning var differansen mellom skadeprosenten for egen regning og brutto skadeprosent 1,7 prosentpoeng i 1. halvår i fjor, mens den var –2,0 prosentpoeng i 1. halvår 2000. Den relative økningen i forholdet mellom skadeprosent for egen regning og brutto skadeprosent gjenspeiler utviklingen med økende reassuransekostnader.

Tabell 7.5 Combined ratio for de tre skadekonsernene i 1. halvår 1999-2002

	Skadeprosent i 1. halvår				Driftskostnadsprosent i 1. halvår				Combined ratio i 1. halvår			
	1999	2000	2001	2002	1999	2000	2001	2002	1999	2000	2001	2002
Tre skadekonsern	88,1	88,4	85,0	80,6	28,2	27,6	24,3	25,1	116,3	116,0	109,3	105,7

Balanseutvikling i skadeforsikringskonsernene

Den samlede forvaltningskapital for de tre konsernene var 40,1 mrd. kroner ved utgangen av 1. halvår 2002. Dette er en nedgang på 2,2 prosent fra året før. Plasseringer i aksjer og andeler klassifisert som omløpsmidler utgjorde samlet sett 4,3 prosent av forvaltningskapitalen, hvilket er en dramatisk nedgang fra 19,6 prosent ved utgangen av 1. halvår 2001. Hoveddelen av denne nedgangen har funnet sted i 2. kvartal, ved inngangen til kvartalet var aksjeandelen 14,7 prosent.

De samlede plasseringer i sertifikater og obligasjoner klassifisert som omløpsmidler utgjorde 37,8 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av 1. halvår 2002. Beholdningen har økt med 8,6 prosentpoeng det siste året, og med 6,2 prosentpoeng i løpet av 2. kvartal.

Tabell 7.6 Utvalgte aktivaposter i prosent av forvaltningskapitalen

(Tall i prosent)	30.06.2002	30.06.2001
Bygninger og faste eiendommer	10,6	8,5
Aksjer, andeler og grunnfondsbevis (omløpsmidler)	4,3	19,6
Obligasjoner og sertifikater (omløpsmidler)	37,8	29,2
Utlån	0,8	2,5
Forvaltningskapital (mill. kroner)	40 117	41 034

Utenlandsandelen for aksjer har falt markert det siste året, og for konsernene samlet var andelen 41 prosent ved utgangen av 1. halvår 2002. Ved inngangen til 2. kvartal var andelen 64 prosent, hvilket reflekterer at nedsalget i løpet av kvartalet hovedsakelig har omfattet utenlandske aksjer. For obligasjoner og sertifikater var utenlandsandelen samlet sett relativt stabil.

Tabell 7.7 Utenlandsandel i verdipapirbeholdningen

(Tall i prosent)	30.06.1999	30.06.2000	30.06.2001	30.06.2002
Aksjer (omløpsmidler)	52,4	60,5	64,7	41,0
Obligasjoner og sertifikater (omløpsmidler)	28,8	31,8	33,0	29,8

Soliditet i skadeforsikringskonsernene

Alle konsernene tilfredsstiller minstekravene til forsikringstekniske avsetninger ved utgangen av 1. halvår 2002. Totale avsetninger var 28,1 mrd. kroner, hvilket innebærer en økning på 10,2 prosent i forhold til samme tidspunkt i fjor. I samme periode har dekningsprosenten (de faktiske avsetninger i prosent av minstekrav) steget fra 107,1 til 108,7.

Alle konsernene tilfredsstiller kravene til kapitaldekning. De negative resultatene det siste året har imidlertid redusert den ansvarlige kapitalen i betydelig grad. Samlet ansvarlig kapital har falt med 15,2 prosent, og utgjorde 6,2 mrd. kroner ved utgangen av 1. halvår 2002.